DISSERTATIO INAUGURALIS NOSOLOGICA POTISSIMA
SUMMA GENERA MORBORUM SIMPLICIUM
QVI
FLUIDA CORPORIS HUMANI AFFICIUNT
DEMONSTRATA PROPONENS.

QVAM
CONSENTIENTE GRATIOSO MEDICORUM ORDINE
IN ACADEMIA GRYPHICA
PRÆSIDE
VIRO AMPLISSIMO, EXCELLENTISSIMO, EXPERIENTISSIMO
DN. CAROLO FRIDER. REHFELD
MED. DOCT. EJUSDEMQVE PROFESSORE REGIO ORDINARIO
FACULTATIS SUÆ H. T. PRO-DECANO MAXIME SPECTABILI
NEC NON
CIVITATIS GRYPHICÆ PHYSICO
PATRONO AC PRÆCEPTORE OBSERVANTI MAXIMOPERE ANIMO
NUNQVAM NON COLENDO AC PROSEQVENDO
PRO SUMMIS IN ARTE MEDICA HONORIBUS
IMPETRANDIS 1766
AD D. MAJI ANNI CIƆIƆCCLXVI.
PUBLICO SISTIT EXAMINI
TIMOTHEUS CHRIST. GUILIEL. OVERKAMP
GRYPHISWALDENSIS
PHILOSOPHIÆ MAGISTER.

GRYPHISWALDIÆ LITTERIS RÖSENIANIS.

PROOEMIUM.

AEQVIS ET CANDIDIS LECTURIS.

De materia quadam ſcribentibus ſolenne eſſe & fieri aſſolet, ut Tractationi ſuæ præmittant ſermonem aliquem, qui cauſas & rationem, qua permotus Scriptor hoc diſcutiendum perpoliendumque inprimis aggreſſus ſit argumenti genus, plerumque exponat lectoribusque ſuis narret. Haud pariter ignoro, diverſos eſſe, multivarios & ut in reliquis rebus humanis fieri rarum non eſt, valde diſcrepantes diſcurſus hujus, inanes interdum & ſine ſenſu voculas proferentis, intentos fines; nec tamen contemnenda quoque lectori interdum inde enaſci commoda, qui Sciagraphiam & Conſpectum libelli videlicet in Tabula quaſi delineatum conſpicit, & quid exſpectare aut ſibi promittere poſſit, diſcat ac cogitatione anticipet, ut idcirco etiam aliquando prologum pergiſſe, quemadmodum *Swiftius* ille ait, ſufficiat. Mihi quidem haud opus nec e re viſum fuit, diffuſo ſermone præpoſito hoc quicquid eſt incomti libelli ornare & in decoris forte alicujus, cito tamen, dum æquus acceſſerit judex, evanituri ſpeciem hanc ei addere particulam. Sufficiens videbatur quod natura-

lem & haud difficilem ipſa pertractatio prodat ordinem. Interim addenda aliqua erant, quæ nec hoc loco incongrue nec alio opportunius dici poſſe videbantur; quæ ergo nunc una pagina inſeruiſſe juvabit. Primo, ut tamen aliquid de hac opella in univerſum dicam, cum quædam pro Gradu, ut vocant, diſputanda eſſent, animus equidem erat, rei ampliori hactenus inveſtigatione dignæ & ad forum phyſico-medicum pertinentis, ſimili contemplatione naturam aliquanto curatius disquirere atque ſub examen vocare tentaminibusque nonnullis exactius definire: aſt aliud conſilio huic interceſſit. Viri enim nonnulli, quos juſta veneror obſervantia, periculis ſolitis pro obtinendis legitime honoribus exantlatis, de Themate, quod apud animum propoſueram, certiores a me facti, illud quidem minime a fine abhorrens cenſebant; Statutis tamen legibusque Facultatis accommodatum magis fore putabant, ſi in præſenti Schediaſmate aliquod Practicis Diſciplinis affine magis propiusque eas reſpiciens pertractarem argumentum. Ego inde, qui legibus obſecundandum eſſe, ratam maxime exiſtimem legem, meditatus ſum de eo, cui qualeſcunque haud impares forent vires, eligendo ſcriptionis Argumento, memor interim illius prudenter a Poëta dicti, quo jubet *ſumere materiam* ſuis *æquam*

Viribus, & verſare diu, quid ferre recuſent,
quid valeant humeri.

Hinc & jure utique primum

Reſpicio, & quæ ſit me circum copia luſtro.

Occurrit inde memoria ejus, cujus aliquam utcunque delineationem hic exhibeo præſenti in libello materiæ, quæ eo quidem dignior mihi viſa fuit, cum in primis necdum omnia in generali hac morborum fluida afficientium hiſtoria ſecundum curatiores cogitandi leges diſpoſita eſſe, a Summo Viro accepiſſem, Ipſumque Illuſtrem hunc Præceptorem varia circa capita hæc paſſim ſolide, ut ſolebat, monuiſſe grato animo meminiſſem. Quid ergo? Tenuium copiarum ſuppellectile inſtructus hæc telæ ulterius longe ornatiusque pertexendæ ſtamina poſui, cum ſic tenui labore nec inutilia tamen aut ingrata penitus dixiſſe ſaltem velle videar.

Al-

Alterum hoc loco eſt, ne quis miretur, quod potiſſimum Botanicorum, in Regni Vegetabilis incolis deſcribendis more, partitam in Genera Superiora inferioraque morborum familiam ſiſtamus ac hoc modo inſcripſerimus. Præterquam enim quod a Philoſophorum hac in re placitis in univerſum non receſſeris quoque, inter Medicos pariter hac in cauſa præter alios provocare licet ad nuperum exemplum Illuſtris, qui nunc menti occurrit, Monſpelienſium Profeſſoris FRANCISCI BOISSIER DE SAUVAGES, qui aliis etiam utiliſſimis ac dignis Scriptis celebris utique Vir, morborum Differentias hac ratione expoſitas dedit (a).

Demum ſimplices cæterum ſunt, nec compoſitæ adeo quales in corpore occurrunt & quales eas præſentes etiam attento ad utraque ex quibus conflatam fabrefecit machinam Summus Naturæ Auctor, oculo medentem reſpicere oportet, quæ hic pertractantur ægritudines; cujus conſilii rationem & res ipſa & pertractatio noſtra prodit: ut interim poſſis potiſſima ex ſummis huc referendis ad Fluida pertinentium ſimplicium morborum capitibus, his primis Disquiſitionis lineis comprehenſa uno eoque Naturæ veſtigia legente ordine pervidere.

---

§. I.

Fluidi a quibusdam propoſiti characteres. Ejus Solidique confinia & limites utcunque generatim determinantur.

De ſummis Generibus morborum ſimplicium, qui corporis humani fluida invadunt iisque ſæpenumero ſat graves atque damnoſas inferunt moleſtias, præcipua in præſenti libello academico expoſituri & qualicunque Commentatione ac diſcurſu illuſtraturi, ex primis ſolidiorum anatomicarum & phyſiologicarum doctrinarum initiis ſupponimus tritam ſatis atque declaratam ubique veritatem: Conflari Corpus humanum ex diverſi generis ſolidis continentibus, ac fluidis in prioribus contentis partibus, ex quibus mirifica inter ſe harmonia junctis, a

 Sum-

(a) *In Noſologia Methodica, qua morborum Claſſes, Genera & Species juxta Botanicorum mentem & Sydenhami ordinem ſiſtuntur. Amſtelod. 1763.*

Summo Naturæ universæ Auctore incredibili sapientia compositum sit ac fabrefactum hoc machinæ animalis genus. *Solida* quæ etiam aliis *Firma* audiunt, duce generali Physicorum doctrina, ea a bene multis dicuntur, quæ majori præ reliquis partium cohæsione gaudent, & ad quorum igitur partes a se invicem divellendas ac disjungendas major quæ adhibeatur, vis requiritur. *Fluida* ex adverso ab iisdem appellantur, quorum partes parciori ac leviori adeo cohæsionis gradu dotatæ sunt & tali determinato in se invicem mutuumque contactum nisu tendentia, aut qua alia accommodata utcunque idea rem explicare perspicuamque magis reddere volueris, feruntur, ut minori etiam leviorique virium potestatumque agentium gradu opus sit ad eas a se invicem separandas, disjungendas, solvendas & extra nexum ponendas particulas (b). Cum autem hæ continuo propositæ solidi ac fluidi ideæ, uti vel unicuique apparet, nondum satis determinatæ fixæque sint, ut citra erroris periculum inde discriminis certa nota desumi & ad res obvias secure applicari possit; siquidem majus minusque varias admittat limitationes & sua cuique propria cogitandi ratio & pro unitate ad quam referatur assumta mensura multum hic in dijudicando diversitatis inducere valeat, quin potius aliquo sensu ad vagas, quas Philosophorum chorus appellat, ideas referendæ sint: accuratius inde ut determinarent aliqui ex Physicis fluidi solidique limites, eos hactenus ita restrinxerunt, ut fluidum dicerent, cujus partes minori adeo vi inter se cohæreant, ut pondus quantitatis quæ ad summum piso circiter æqualis esset, eas a se invicem separare valeret. Haud nostrum nunc est, nec hujus loci, quod facili utique opera admissurum æquum confido censorem, dicta hæc ulteriori ampliorique sermone discutere, aut curatius paulo persequi, num hi a nonnullis propositi characteres distinctivi sufficientes sint atque adæquati, ad fluidum corpus a quovis alio oppositi generis subjecto naturali distinguendum

(b) Ut ex insigni aliquem adducam choro, vide, si grave haud fuerit, quæ hac de re interim paucis habet Ill. Russiæ quondam Archiater, JOANNES DE GORTER in *Compend. Med.* T. I. §. I. seqq. & S'GRAVESANDE *Elem. Phys. Mathem. I.* 13.

dum ac difcernendum (c): id interim cum ex hactenus dictis, tum ex attenta univerfæ naturæ contemplatione fatis apparere & femet prodere putamus: Firmi feu folidi fluidique in univerfum confinia ex his ipfis notionibus vix adeo ex affe & accurate fatis, quod rite conftructa poftulat definitio, determinari figique poffe, cum, ut hoc unice nunc addam, & hic inter Maximum & Minimum, inter fluidiffimum & vere durum corpus plurimæ in fcala eundo redeundoque intermediæ, mollium varie & tenuiffimis leviterque cohærentibus partibus præditorum corporum e. c., deprehendantur ac intercedant varietates & gradus, in quorum nunc quafi limite aliquo ultimum, minimum folidum, primumque fluidum inter fe confluere videantur. Adfentientem ea in caufa habemus Illuftrem Præceptorem, C. G. LUDWIGIUM in *Phyfiol. P. I. Cap. I. §. 125. not. fubjecta.* In univerfum interim, liceat enim dictis pauca adjicere, in declarando curatius hocce difcrimine, ad exilitatem particularum fluidum conftituentium feparatim confideratarum, fenfuum noftrorum aciem effugientium, earundemque levem adeo atque exiguam cohæfionem, ut fub quovis etiam mutato corporis fitu pofituque facillime fupra fe invicem moveantur, refpiciendum effe ducibus Clariffimis ita fentientibus ex Phyficorum Claffe Viris arbitramur.

§. II.

Inftituti & proponendorum capitum ratio propius, minutius aliquanto declaratur ac determinatur.

Quamvis autem de fummis ita generibus morborum, qui fluida & liquores corporis noftri animalis afficiunt, fimplicium, hoc eft, non in plures adeo & minus compofitas ægritudines refolubilium, qui fimplicis generalis utique conceptus, quo in multa, varia refolutionem non admittit, in præfenti dicendum nobis fit; id tamen confeftim ad initio monemus, non noftrum hic fermonem eo proceffurum, nec occupatos nos fore in de-

 claran-

(c) confer autem, fi lubet, b. GEORG. ERHARD. HAMBERGERI *Elem. Phyf.* §. 110. & PETRI V. MÜSSCHENBROECK *Effai de Phyfique T. I. Chap. XX. n. 687. feqq.*

clarandis ex generalioribus principiis aſſumtisque theoremati- bus ac corporum affectionibus univerſalibus, morboſis illis & præternaturalibus conditionibus, quæ in minimis particulis fluid- æque ac ſolida Corporis Noſtri componentibus,ut talibus atque i- ſe & ſeparatim ſpectatis, intentæ potiſſimum mentis acie diſtin- gui poſſint, ac aſſumi: quin potius quatenus ſaltem earum al- quæ conditiones proprietatesque unice relativæ, in iisdem non adeo ſeorſim ſed in mutuo conſideratis nexu & mixtione ſe o- ferentes, ex morborum phoenomenis declarari, colligi, adqu- eas recte, citra erroris & precariæ hypotheſeos periculum in- ferri ex veris nec plauſibili tantum genio ſe commendantibu- fundamentis poſſit, in vitiorum qualitatis in primis hiſtoria ob- ſervabimus, & disquiſitione inſtituta propoſituri erimus. L- cet enim, præſuppoſita ex chemicis doctrinis *Mixti* atqu- *Aggregati* differentia, in minimis particulis mixta conſtituen- tibus earumque læſa proportione ſtamina atque cauſæ pluriun morborum, in fluidis utique qui deprehenduntur, lateant at- que ex his principiis repetendæ ſint: tamen cum partim in hi- ſimpliciorum ſubtilioribus & a ſenſuum fide longius remoti- nec niſi per effecta ſua obſervata conjectura aliqua aſſequendi Disquiſitionibus, ſufficientia haud raro, quæ ſolerti indagato- ri jure poſtulantur, deſint adhuc nobis Data, quo horum ſcil- cet ope, in toties variata ſanæ morboſæque mixtionis & huju- diſcrepantium dein combinationum indole, ad claram diſtin- ctamque offerentium ſe quorumcunque morborum cognitio- nem pervenire queamus, partim deinde quoque in hoc Speci- mine ad fluida C. N. collective ſumta nunc reſpiciamus: ea con- ſideratione jam ex induſtria ſuperſedere licebit.

§. III.

Objectio aliqua generalis anticipatur atque diſcutitur.

Ne vero aliquis hæc perluſtrans, interim objiciat, nos in uni- verſa hac de liquidorum vitiis Tractatione officio rite fungi hau- poſſe, cum non æque pariter ad ſolida eorumque a naturali ſtat- deflectentes conditiones reſpexerimus, ſiquidem tamen fluida i- Corpore Hum. a ſolidis contineantur ac coerceantur, in iisqu-

dun-

dum vivit homo, jugi flumine moveantur; etiam id hoc loco monuiſſe non incongruum duxerim. In eo ſcilicet facile nos unusquisque conſentientes habebit, quod ſpecialis quilibet, multoque magis individualis morbus in Corpore Noſtro occurrens, ita comparatus ſit, ut in eo tam partes continentes quam contentæ, hoc eſt, tam ſolidæ quam fluidæ attendendæ ſint, utpote quarum utraque vel vitio laboret, vel ſi in principio etiam alterutra ſaltem læſa ſit, altera paulo poſt arcto quo continentur ambæ vinculo in mutuam mali conſenſionem trahatur ſimulque præternaturaliter afficiatur: in eo interim quemque viciſſim nobis ultro ſuffragaturum exiſtimamus, quod ordinis melioris-que diſtinctionis in rebus compoſitis præcipue gratia, unum ex connexis ſæpenumero in ſcientiis ſine altero conſiderari atque ſeorſim & per ſe ſpectari poſſit, uti id quidem in diſciplinis ſolenne eſſe aſſolet. Ea enim ratione tum mentis noſtræ imbecillitati ſubvenire, tum a ſimplicioribus ſenſim ad compoſita magis tranſeundo deſcendendoque, clariores diſtinctasque magis e objectis efficere ſolemus ideas. Quare & hæc in univerſum nunc dicta & ad præſentem rem applicata, diluendæ huic objectioni ſufficere arbitramur.

§. IV.

Claſſes morborum ſummæ, ad quas hic reſpiciendum conſtituuntur.

Ita quidem objecto disquiſitionis noſtræ utcunque determinato, ad ipſum ulterius & paulo curatius diſcutiendum nunc procedamus. Ergo in dijudicandis vitiatorum fluidorum ſimplicioribus ac ſeorſim conſideratis morbis & ægritudinibus, duplex locum obtinet primaria contemplatio. Reſpicere enim indaganti licet, partim ad vitiatam liquidorum *Quantitatem*, partim ad læſam & depravatam perverſamque factam *Qualitatem.* Hæc enim duo pertinent inter potiſſima & primaria, quæ in liquidis ſeorſim, per ſe & abſolute ut læſis ſpectatis, diſtinguenda occurrunt & quæ proinde in noſtro conſiderationis genere perpendanda in primis nobis erunt. *Motus* læſi vitia, ſi quis nobis opponat, ea nunc quidem huc non referemus nec hoc loco

diffe-

differentes ob caufas tangemus; fiquidem illa, ut hoc unice addam, humores in fuis vafis motos & circumactos fupponunt & in iis adeo rite nec perfunctorie declarandis ad folidorum varie læfam texturam, fabricam, mechanifmum cet. eorum virium variam demum labem, fluidorumque genium & indolem refpiciendum effe & neutra penfitantem hæc digne potius quam qualitercunque carere poffe confideratione, ficque hanc multiplicem labem aptiorem utique alibi invenire locum apparet. Id interim lubentes utique damus & ipfi omnino profitemur, varia recedentis a norma motus humorum vitia, neglecta hactenus folidarum partium contemplatione, quod ad earum fcilicet a recta fani linea defectum pertinet, a nobis hic feorfim & æque pariter fpectari potuiffe, ut aliquos omnino motus morbos ad hunc cenfum propius etiam omni jure referri debere concedamus: cum tamen vel parum utique dicendum vel divellendæ omnino fuiffent res conjunctim fatius tradendæ, nifi nimis forte aucta evafiffet libelli hujus moles, eam utique totam rem intactam potius relinquere juvabit.

§. V.

Morborum Quantitatis prima & generalis Diftinctio.

Morbi igitur, qui primo loco a nobis confiderandi veniunt, quantitatem fluidorum læfam ac vitiatam fiftunt. Cum vero quanti ea fit conditio, ut augeri atque minui poffit, læfio quantitatis liquidorum corporis noftri duplici contingere poterit ratione. Fiet enim vel

α) ita, ut quantitas & copia Maffæ Humorum C. N. augeatur nimis atque excedat; vel

β) ea ratione, ut quantitas humorum fuis in cavis reperiundorum imminuatur nimis adeoque fupra modum deficiat. Prius adeo vitium in excedente & fupra quam par eft abundante quantitate fluidorum eorumque læfa & difturbata proportione refpectu folidorum continentium pofitum eft; alterum defectu minutaque humorum copia abfolvi deprehenditur. Quamvis enim in univerfum ratio fluidi ad folidum in C. H. femper quidem major fit, ut fluida continuo exfuperent firma, isque

ex

exceſſus habeatur deprehendaturque ſi hominem ab inconſpicuo initio & punctulo fere, ubi totum inſtar muci & gelatinæ diffluit corpuſculum, ubi plurima viſcera partesque ſub albo gelu habitu adhuc latent & molliſſimas eſſe oportet vias quas in eo muco artuum viſcerumve aut in cerebri aqua cogitare poſſis, dum ab hoc inquam principio exorſus, eum per turgidulam ſuccis infantilem ætatem ad ſummum incrementum & exſuccam rurſus, rigidam aridamque decrepiti ſenis formam per varia vitæ ſtadia perſequutus fueris; ejus tamen inſimul memorem eſſe oportet, laudabilem quidem hanc fluidi humorisque in Corpore humano quantitatem non adeo ad certum aliquod pondus adſtringi poſſe, ſed cum aliqua potius latitudine aſſumendam eſſe, qua variam ætatem, ſexum, temperamenta comprehendat iisque conſentaneas fluidi ad ſolidum rationes ſiſtat, ita tamen ut nec quilibet hic exceſſus aut defectus impune feratur; quæ utique poſitio per conſtantes Naturæ leges & oeconomiam corporis animalem rata habetur.

§. VI.

Primus Quantitatis morbus, Plethora, πολυχυμια, ejusque idea & notio.

Ergo nunc prius quantitatis fluidorum læſæ vitium & labem (§. V.) deſcriptam, paulo jam arctius interim, ut res ipſa exigit, circumſcribendam, generali *Plethoræ, πολυχυμιας* titulo comprehendimus eamque hoc nomine inſignimus, in univerſum ſequentem in modum curatius determinandam. Siſtit nempe nobis *Plethora* hæc (d) ſeu πολυχυμια (e) Abundantiam

(d) Adſentientem in latiori notionis extenſione habemus Ill. Virum LUDWIGIUM, *in Inſtitt. Pathol.* §. *934 & 35.*

(e) Licet paulo latius patentem, quam quidem vulgo fieri ſolet, plethoræ ideam poſuerimus, dum a multis utique ad exceſſum ſanguinei humoris boni tantum reſtringatur; quoniam tamen rei ipſius potiſſimum rationem habemus, abundantiam & copiam laudabilis fluidi in univerſum conſiderando, ſicque fere ad vocem redeat, hac contemplatione habita, diſſidentium diſcrimen; nulli adeo contraria-

tiam Massæ laudabilium humorum in circulo universali constitutorum, excedentem adeo, ut superpondium hoc absque sanitatis dispendio & disturbatis functionum integrarum conditionibus ferri nequeat. Circa propositam hanc Plethoræ ideam cum varia forte speciose satis moneri posse prævideamus, opus esse videtur, ut eam paucis tantum additis clariorem reddere adspersisque nonnullis illustrare & dilucidare studeamus. Et ita quidem primo in formata prolataque notione discedimus cum Illustri Præceptore a communiori Scholarum illorumque sententia, qui Plethoram definiunt, quod sit abundantia boni sanguinis rubri. Nec incongrua est, uti videtur hactenus, sed commendabilis utique, si rem ipsam spectes, quin & vocem respicias, ita sentiendi ratio & causa. Id enim ex physiologicis certum hic omnino supponimus principiis, non unice saltem dari in Corpore Nostro vasorum, in quibus circumflui humores in circulo universali moveantur & circumducantur, purpurei laticis systema sanguiferum, quod scilicet unicum & solum circulationis ac circumeuntis fluidi systema reputandum sit, ut inde opus haud videatur neque consultum omnino aut Naturæ respondens sit, plenitudinem & copiam humorum excedentem, cujus præsentiæ ideam vox exprimit atque declarat, ad solum hoc systema rubrum & connexam vasorum sanguiferorum seriem referre atque restringere, cum universalior potius & paulo latius posita sic idea id commodi omnino præstet, ut varia Genera plenitudinis exinde apte demum deduci ac derivari possint, quæ ad veræ abundantiæ humorum & πολυχυμιας Classem magno cum jure referri pro sua natura ac indole merentur:

riabimur iniqui si etiam cum Ill. H. D. GAUBIO abundantiam Massæ Humorum, bonorum tamen, generatim spectatæ supra modum exsuperantem, scil. ut turgens oneri sit & functiones turbet, πολυχυμιαν vocare, sicque πληθωρας vocem pro sanguinis, rubri illius seu purpurei laticis in propriorum vasorum systemate excessu determinando adhibere, aliquis maluerit. Quare in seqq. hujus libelli hæ voces nobis pari, quod ajunt, passu ambulabunt. Videas *Celeb. Viri Patholog. med. n. 385.*

rentur, uti id in ſequentibus aliquanto curatius videbimus. Neque porro altero quidem loco ſibi conſtare firmoque inniti putarit forte aliquis talo, quod plethora a nobis determinetur ſaltem, ut abundantia Sanguinis Humorisque laudabilis & boni. Verum mota hæc dubitatio ſuccincta diſputatione h. l. expediri utcunque poterit. Hoc omnino enim lubenter tamen fatendum atque Viris longe ſupra noſtram laudem poſitis largiendum exiſtumamus, facili utique opera quemvis punctum aliquod & intervallum temporis cogitare ac mente ſibi ſiſtere poſſe, quo, licet exſuperans ſit liquidorum in vaſis moles, ea tamen nondum cum depravatione humorum ſeu ita dicta cacochymia, inferius tractanda, conjuncta ſit atque ſtipata; ut adeo ſolum & unice tunc ſanguis humoresque boni quantitate, ſine notabili qualitatis læſione, peccare morbumque hunc ſiſtere videantur (f): unde plethoræ absque cacochymia poſſibilitatem & facile animo concipiendam ideam nemo hactenus negaverit aut infirmarit; quamvis interim & hoc addi debeat, quod prudentibus Medicis ſolertique ſtudio naturam indagantibus Viris ſatis ſuperque notum ſit atque compertum, plethoram foecundam eſſe cacochymiæ ac depravatæ humorum indolis matrem, eamque intercedente tempore & ſucceſſive demum hanc humorum corruptionem inducere & velut pediſſequam ſibi habere. Neque, quo dilucidior etiam hac in cauſa evadat ſermo, difficulter id ipſum ex oeconomia Corporis Noſtri animali intelligitur, qua ſcil. fit in exemplo, ut diſtento a copia & ſuperpondio humorum ſyſtemate Vaſorum majorum, comprimantur minora, atque debita juſtaque inde evolutio variorum & diſcrepantium ex ſanguinis penu ſecedentium liquidorum & eadem efformantium particularum molecularumque impediatur, ſicque ea quæ ſeparari neceſſe erat, nunc reſidua relicta, totam Maſſam inquinent, perverſamque hanc varie mixtionem inducant. Ita vero ex modo dictis his liquido, ut videtur, apparet: Poſſe utique plenitudinem humorum cum cacochymia ſimul adeſſe atque abundantes nimium cum malis iisdem atque perverſis ſuccos

(f) Quæ etiam ſolide monet Magnificus & ætatem venerandus Illuſtris Præceptor LUDWIGIUS *l. c.* §. *936.*

una consistere, darique omnino Subjecta quibus utrumque hoc commune sit vitium. Non ergo plethora ea ratione supponi continuo & omni tempore ex asse atque perfecte demum bonos, quales quidem in humano corpore supponere possis, succos, ut hac deficiente conditione & simulac ista passim levior in ratione abnormis quadantenus accesserit mixtio, conceptus omnis ejusdem evanescat, cum utique & in succis hactenus non adeo perversis scatente nec ob leviores hinc inde maculas cacochymico dicendo corpore plenitudo excedensque differentium humorum moles locum invenire queat, simulque coexistere possit. Verum ex his, quæ sincerus protuli, non continuo ad illegitimam constructæ notionis nostræ rationem inferre licebit. Quoties enim boni laudabilesque, modulum licet excedentes, in Corpore moventur circumeuntes humores, notabili cæterum atque insigniori qualitatis vitio carentes, cujus præsentia per convenientia phoenomena se monstret, toties quoque hic merito in imponendo nomine ad quantitatis vitium potissimum respicitur; & sensim paulatimque dein mutata humorum indole in perversam vario gradu qualitatem, morbus in cacochymiam transit, atque hic rursus pro diversa conditione varia sortitur induitque nomina. Id cæterum omnino ex superius allatis apparet: Plenitudinem in universum quidem cum discrepante humorum indole ac labe complicari posse, ut medenti haud raro ad utrumque vitii genus respiciendum sit. Denique unum adhuc, idque brevissime, addam, circa datam notionem quod monendum superesse videtur, & quod ad prima ejusdem verba referendum, rationem declarat, cur paulo arctioribus adhuc hunc conceptum circumscribere oporteat limitibus, quam illi sunt quibus fluidi laudabilis in corpore cujuscunque determinati patet præsentia termini. Nimis scilicet improprio & longius ab usu etiam Medicorum recedente sensu, Plethora omni & cuicunque particularium fluidorum abundantiæ atque excedenti in quacunque corporis animalis provincia liquidorum moli tribueretur, ut adeo ad hanc Classem etiam fluidorum extra circuli universalis euntis redeuntisque circuitus imperium & leges perfecte jam constitutorum atque in Cavis

pecu-

peculiaribus collectorum neque per ſtatas corporis leges in universalem circuitum rediturorum exſuperans eaque cava & receptacula vel ſupra modum diſtendens copia & plenitudo huc referenda eſſet; id quod vel unico obſcoeni illius & excrementitii, per renes percolati liquoris, cavum ſuum & membranaceum receptaculum nimis diſtendentis exemplo refutaretur atque a familiari Pathologorum diſcurſu, absque aliqua quæ gravitate ac foecunditate ſe commendare poſſit, ratione alienum ſiſteretur (g).

§. VII.

Ulterioris Tractationis ordo exponitur.

Ita generali plethoræ, πολυχυμιας ſeu abundantiæ & plenitudinis humorum, quoad ejus licuit in univerſum, idea diſputata (§. VI.) atque ſuccincte ſimul vindicata ac ſuffulta, ad aliud continuo circa præſentem rem negotium devolvimur ſponte. In eo enim, fixi limitis aptique nexus & cohærentiæ ergo, nostram jam utcunque verſari oportet operam, ut varia eaque reapſe

(g) A plethora cæterum atque πολυχυμια diſtinguendum eſſe egregie bonum corporis habitum, aptamque & vegetam nutritionem, quæ conſpicitur in homine illibata viſcerum integritate fruente, bene nutrito paſtoque, in quo rotundulum corpus & vividus genarum ac faciei color vegetumque functionum exercitium aptam in minimis nutritionem & elaborati ſucci ex aptis cibis parati appoſitionem produnt, vix eſt quod moneamus: quæ, tantum abeſt, ut morboſum ſiſtant plenitudinis ſtatum, qui tandem potius exceſſu nimio humorum læſaque reſpectu ſolidorum proportione, qua vegetus & liber functionum progreſſus impeditur, exſurgit atque a recta ſanitatis norma & linea in morbum noſtrum ceu gibbam aliquam deflectit.

Neque immorari opus erit nonnullorum atque in primis *Helmontii* commentis, qui plethoram ſtrictius ita dictam & pro boni humoris purpurei exceſſu aſſumtam ex ægritudinum Claſſe eximendam putat & perſuadere cupit. Ficulnea adverſariorum argumenta vocat, quibus rem tanti momenti exploſam iverunt H. D. GAUBIUS, quem ad *Helmontii* argutias inprimis inſimul reſpicere credo *l. c. n. 387.*

reapſe diverſa plenitudinis genera ex præmiſſis notionibus apte deducamus, & horum inferiora ad ſuperiora ſua conſtituta genera relata, legitime ad boni ordinis amuſſim juxta ſe ordinemus ac collocemus. Qua quidem in re eo cautius verſandum erit, ut caſtæ ſeverioriſque methodi, quantum permiſſum conceſſumque fuerit, leges ſequaris, cum non æque ab omnibus Pathologis verum diſtinctionis ac diviſionis genuinum fundamentum in ſubordinandis generibus ubique curate ſatis & quemadmodum limatior cogitandi ratio requirit, obſervatum fuiſſe videatur. Juvabit ergo in his quid ſentiamus, nunc exponere diſtinctius.

§. VIII.

Plethoræ diſtinctio in Veram & Spuriam proponitur.

Satis utique nota eſt prior illa diſtinctio, qua Plethoram in *Veram* atque *Spuriam* diſcernunt: quarum illa ſit, quæ veram humorum plenitudinem ac abundantiam conjunctam habet (h); hæc atque poſterior, quæ eam non reapſe ſiſtit, ſed tantum præſentiam ejus mentitur, ita quidem ut ſymptomata plethoricis veris communia & his utcunque analoga oſtendat ac præ ſe ferat (i). Inde vero in ſubordinandis his ipſis inferioribus

ſui

(h) Hanc plethoram & *πολυχυμιαν* veram etiam non incongrue *ad molem* vel rectius *ad Maſſam* dixeris; ſiquidem ex mechanicis diſcriminis inter Maſſam & Volumen Corporis memor fueris. Prior certe titulo molem humorum rubrorum reapſe ita exſuperantem, ut vaſis continentibus præ nimia diſtenſione incommoda ſit, appellat Celeb. Vir. H. D. GAUBIUS *l. c. n. 388.*

(i) Ne nobis ipſi hic utcunque defuiſſe videamur, circa receptam hanc diſtinctionem plethoræ paucula afferre liceat. Nempe non eam adeo noſtram facimus, ut ſecundum accuratiſſimas Logices regulas legitima poſſit haberi Generis in ſua inferiora diviſio aut partitio; ſiquidem & notio & ipſum jam ſpuriæ plethoræ nomen diverſitatem & diſſidentem ejus a Genere naturam demonſtrent. At rei interim ipſius hoc nomine comprehenſæ utique dignitas & morborum ad hanc

Claſſem

ūis, ut putant, generibus, *veræ* unicum, *sanguineam* scil., con-
tituunt atque eidem subscribunt, quem nonnullorum, quod
uidem eorum pace dixerim, errorem non immerito ex præ-
uppoſita illorum antehac (§. VI.) declarata notione deduxeris:
eliquas inter *ſpuriæ* seu *Nothæ* familiam didunt. Verum atten-
enti tantummodo ad ea quæ paulo ante in principio (§. cit.)
nonuimus, id haud accurate satis fieri patebit. Cum enim
nguinea plethora, ut hoc quidem præripiam, ſiſtat abun-
antiam in Vaſorum ſanguinem purpureum & cruoris ſphæru-
s vehentium ſyſtemate; id autem non unicum ſit in Corpore
oſtro vaſorum ſyſtema, in quo abundans circumeuntium hu-
norum plenitudo moveri ſaltem poſſit, quod continuo oſten-
emus: haud difficulter inde intelligitur, minus recte hanc
nicam, veræ Plethoræ & ſuperabundantis reapſe humorum
aſſæ ambitum abſolvere & conſtituere poſſe. Quæ inde ad
eram Plethoram & πολυχυμιαν jure pertineant, quæ vero
[illegible] ad

Claſſem pertinentium cognitio ſcitu neceſſaria, effectuum porro & ſymptomatum, quibus ſe produnt, cum vera πολυχυμια & plethora utcunque obſervata analogia & ſimilitudo, receptus denique diu in ſcholis uſus ſummorumque in Arte Virorum auctoritas eam quodammodo tuentur. Monuiſſe ſufficiat, cum rem ipſam nulli negemus, non aptum ſatis locum adſignatum ſaltem putemus.

Neque in hac qua circumſcripti ſumus brevitate, aliqua addituri erimus, de ea quæ quidem ex nonnullorum neotericorum etiam paulo adhuc latiori Plethoræ ſv. πολυχυμιας idea elici utique poſſit, diſtinctione in euchymam atque cacochymam: prout nempe vel laudabiles vel cacochymiæ labe infecti fuerint, qui abundant humores. Complicatum enim hoc poſterius vitium partim ex iis quæ de Plenitudine & Dyſcraſia pro fine noſtro dicentur, planum fiet & facile applicatis iis, ſervato interim debito ejus diſcrimine, intelligetur; partim ob combinatum hic plenitudini ſuperabundanti qualitatis notabile vitium, utique latius differentibus ex inferius dicendis quædam huc parum utili opera trahenda & prælibanda eſſent. Superius cæterum dicta ad cenſum hunc pertinentia hic repetere, ſupervacaneus foret labor.

ad ſpuriam ita dictam potius referri mereantur, nunc curatiu
erit diſpiciendum (k).

§. IX.

Ad accuratius declarandam Veræ Plenitudinis differentiam ac diverſitatem, quædam ex phyſiologicis poſitiones repetuntur.

Ergo ex iis, quorum in phyſiologicis amplior diſputa inſtituitur, neceſſe eſt, ut ſuccincte & ſtrictim repetamus priu Sanguinem noſtri Corporis, qui ſibi permiſſus ſponte in dive ſas & genio diſſidentes partes ſecedit, primario quidem in S ſtemate Vaſorum rubrorum, hoc eſt, eorum, quæ purpureu vehunt humorem, contineri, atque vi cordis in eosdem can les conicos vel potius ex ſerie cylindrorum ſibi invicem ada tatorum, quorum lumina ſigillatim decreſcunt, compoſitos ramoſos projectum, moveri, ita ut cruoris ſeu ſanguinis ſtricti ita dicti globuli cum ſeroſis & diaphanis liquoribus in tubis canalibus fluant atque ferantur; inde vero poſthæc ex lati hoc & flumine, tamquam ex penu & fonte liquorum Corpo Noſtri univerſali, ſucceſſiva quidem molecularum ſeceſſio ſeparari in continuatis connexisque rivulis tenuiorum Vaſoru h

(k) Alia adhuc quam locus tangere jubet, obtinet plethoræ æque co munis fere diſtinctio, qua eam veteres inprimis in Plethoram *Vaſa* & *ad Vires ſu: προς αγγεια*, & *προς την δυναμιν*, diſt guere ſolent. Adeat quis, in exemplo, BOERHAVII *Prælect. in In rei medicæ edit. Ill. de* HALLER. *T. VI. n. 517.* ubi expoſitas veniet has ideas. Sed ne eidem diutius immoremur, quodna huic diſtinctioni ab accuratius cogitantibus pretium ſtatuendum docet Ill. LUDWIGIUS *Inſtit. Pathol.* §. *937. not. ſubjecta.* Neq ab hac utique ſententia ut recedamus, efficere videntur quæ nu reperimus apud Ill. GAUBIUM *l. c. n. 391.* quæ ſcil. ad ornandam Sc larum doctrinam uſurpari poſſint argumenta. Ea enim phœnom na effectusque morboſi utique veras ſiſtunt ægritudines; ſed qu nec inde ad legitimam diſtinctionis hujus indolem inferri queat, omnino perſpiciet, qui tam ad citatum Magnifici LUDWIGII loc recurrere, quam exponendarum in hoc libello præternaturalium a ctionum hiſtoriam curatius perpendere velit.

umores tenuiores ac subtiliores; ac inter reliquos speciatim x eadem scaturigine provenire etiam illud nutritioni destinati, andi, gelatinosi, coagulabilis utique ac densabilis naturæ hu-oris genus, quod nutrititiæ lymphæ nomine insignire solenne t, quod scil. solidis debite per actionum vigorem apponatur erumque assimiletur, ut inde per varias & inevitabiles Vitæ nctiones continuo inducta jactura resarciatur & loculi vacui elatinoso liquido repleantur. Inde porro Vasorum valvuloso-um lymphaticorum & glandularum conglobatarum Systema lerti clarissimorum in anatome ac physiologia Virorum indu-ria pariter quoque constitutum curatiusque & uberius declara-m habetur. Siquidem eadem duce testeque, pellucida hæc mpham vehentia vascula, ex cellulosa maxime tela origi-em ducentia, glandulas dictas plurimis omnino in locis leunt, in iis glomerulis ramosa dividuntur, transeunt, veno-iterum more radiculis suis in majores trunculos colliguntur, sque dum itinere absoluto vel in grande Vas lymphaticum, ii a PECQVETO nomen tribuere solent, vel nonnullis certe in cis in Venas rubras terminentur & liquidum suum deponant; iorum equidem accuratiorem etiam historiam, post aliorum hac Vasorum classe impensos quoque labores, expositam de-runt suisque periculis varie circa eorum originem inprimis, nem s. insertionem cet. meruerunt, quos hic inprimis addu-re fas est, Ill. MECKELIUS atque MONROUS (l). Demum cel-lare pariter late adeo patens ac dominans per universum cor-is systema haud minus notum est atque perspectum, in cujus atiola & cavernulas roridus vapor & portio olei ac gelatinosi quoris deponitur, ibidemque in cavernulis in se mutuo paten-ous reposita hæc, ex parte iterum in hiantia venarum oscula sumuntur.

§. X.

(l) Prior scilicet in *Epistolari Dissertat. ad Ill. de* HALLER data de *Venis lymphaticis glandulisque conglobatis.* Posterior Clarissimus ALEXANDER MONRO ALEXANDRI fil. in Dissert. de *Venis lympha-ticis valvulosis & de earum in primis origine.*

§. X.

Primum plethoræ veræ Genus.

His paucis nunc, uti æquum erat, fundamenti loco po-ſitis atque præmiſſis, *primum Genus plethoræ & πυλυχυμι-veræ*, ſiſtet copiam laudabilium humorum excedentem abun-dantemque in Vaſorum rubrorum ſeu ſanguiferorum ita dictoru ſyſtemate; eaque a multis pro genuina unice recepta univer-ſam veræ extenſionem abſolvere ac emetiri putatur. Hæc cum in primis vaſa majora a mole contentorum liquorum diſtend-ponat, fieri aliter nequit, quin utique minora ſecretoria & la-teralia haud raro inde comprimantur, ut adeo ſecretio atque ſe-ceſſus variorum humorum tenuiorum ex purpureo ſanguine ſe-parandorum hac de cauſa turbetur ac impediatur, & liberior huic ſeceſſui ac ſeparationi remora diverſimode objiciatur, inde demum penuria in minoribus tenuioribusque ex rubris prode-untibus & cum iiſdem connexis vaſis oriatur. Hinc phoeno-meni rationem reddere licet, cur plethoricis his veris ſeroſæ ac aquoſæ ſecretiones nonnullæ parciores plerumque eſſe ſoleant. Familiaria iiſdem cæteroquin eſſe ſolent ex communi illo abun-dantis exſuperantisque Maſſæ ſuppoſito principio pendenti ſymptomata alia. Abundans enim in ſyſtemate ſanguineo hu-mor gravat corpus, diſtendit vaſa, elaſticitatem hinc minuen-do & in univerſum fibrarum robur infringendo, efficit ut langui-dius a viribus moventibus circumducatur excedens moles; laſ-ſitudinem & gravitatem pondusque inſolitum membrorum in-ducit, citamve poſt motum corporis paulo fortiorem defatiga-tionem; ſpirandi, ſi per acclivia præſertim aſcendunt hoc ſuper-pondio onuſti, difficultatem & liberam magnamque in anhe-loſam mutatam ſpiritus ductionem; ingratum caloris ſenſum poſt commotiones animi corporisque variis de cauſis inductas; ſomnum inquietum, anxiis inſomniis perturbatum; cet. Solet his cæteroquin etiam hominibus eſſe facies florida, ſub aucto exercitio corporis in primis rubens tumidaque, in nonnullis ma-xime locis in quibus Vaſa magis conſpicua obſervantis oculo patent; diſcrimen interim aliquod hic valere & attentionem me-reri ratione diverſi vel mollioris ſtrictiorisve corporum habitu-

mo-

ıonent nuperi aliqui Celeberrimi Auctores (m). Reliqua, quiuſcum hæc πολυχυμια ſtipata atque conjuncta eſſe ſuevit, ymptomata, & quæ partim inſimul ad diagnoſtica ejus ſigna, artim ad ulteriores ejuſdem ratione elaborationis ac mixtionis umorum ſuccedentis effectus referenda, lubens in hoc articuo prætereo. Ita enim quæ ex pulſu, ex Sanguine e Vena miſſo, x habitu corporis cet. utique deſumuntur, pariter quæ ad conrmandam diagnoſin pertinent ſigna anamneſtica, & cæteras uc ſpectantes hominis conditiones, ad quoſnam denique hinc ıde morbos prædiſpoſitus habeatur in formanda prognoſi, unc, cum ſuccincte & contractius paulo differendum ſit, taniere locus non datur: cum & præterea hæc partim ad ætiologiım, partim ad ſymptomatologicam & ſemiologicam morboſi ujus affectus conſiderationem pertineant, dictisque in partibus : diſciplinis curatius exponenda ſint (n). Id unice adjiciam, ſe hanc plethoram, quam πολυαιμιας titulo ornat modo lauıtus H. D. GAUBIUS.

§. XI.
Alterum ejuſdem Veræ genus.

Alterum plethoræ veræ genus, idque non apte collocatum a onnullis, per ea quæ (§. IX.) lemmatis loco monita ſunt, abunıntiam humorum laudabilium excedentem in cellularum, Vaırum tenuiorum, lymphaticorum & glandularum conglobarum ſyſtemate ſiſtit atque declarat. Ita enim evenit, ut nonılli homines, quibus fautrix natura, alma hæc mater, Viſcera υλοποιητικα atque αιματοποιητικα dicta, quæ chymi chylique : aſſumtis confectioni & ſanguinis atque humorum elaboratio- famulantur, bona, vegeta & nulla notabili labe affecta tribuit

 atque

ı) H. D. GAUBIUS *l. c. n. 388.* & J. P. EBERHARDUS *Pathol. §. 19. ββ Schol.*

) Conferas interim Illuſtrium & Celeberrimorum Virorum ſcripta, & in primis LUDWIGII *l. c.* J. P. EBERHARDI *l. c. §. 44. aa.* H. BOERHAVII & ejus Commentatoris V. SWIETEN. Ill. Archiatrorum comitis, *Commentar. in Aphor. Boerh. T. I.* §. *106.* alios ut nunc prætermittam.

atque conceſſit, & qui iidem etiam paulo lautiori & nutrien[illegible] diæta, cibariis eupeptis atque notabilem oleoſi ac gelatinoſi copi[illegible] am recondentibus utuntur, plus ſanguinis atque tenuiorum etia[illegible] humorum, quam quidem ad munia corporis exſequenda nece[illegible] ſe erat, conficiant, atque majorem utique ſpeciatim oleoſi, n[illegible] non nutrititiæ lymphæ, ſeu ſucci gelatinoſi alibilis copiam pr[illegible] parent, qui cum nec omnis in nutritione apponi & aſſimil[illegible] ſolidis queat, nec per aptas iterum ſe- & excretiones ex par[illegible] minuatur diſſipeturque, inde cum oleoſo, ob habitum etia[illegible] accedentem in his ſubjectis minus ut plurimum reſiſtentem, [illegible] laxa ſpatia celluloſa deponitur, hucque plus juſto advecto ole[illegible] ſo cremore, nec inde proportionate reſorpto, hinc ultra fabr[illegible] cantis Naturæ conſilium & modulum collecto, cavernulæ diſte[illegible] duntur obeſitasque efficitur, & in ſimul per dictas condition[illegible] auctiori copia ſeroſi, lymphatici boni elaboratique liquoris fa[illegible] cta & accedente, humorum hujus generis tenuiorum ſeroſ[illegible] lymphaticorum abundantia exſuperansque moles in connex[illegible] & antea declarato (§. IX.) ſyſtemate inducitur. Hinc eam mo[illegible] do delineatam, non incommode *ſeroſam* atque *obeſam*, his utpo[illegible] familiarem, appellare licet. Verum hinc etiam liquet: Qui[illegible] bus ſubjectis hoc plethoræ genus tribuendum ſit, & quibuſnam potiſſimum cauſis inducatur. Quo autem paulo certior ejuſ[illegible] dem in animo lectûri ſurgat idea, juvabit paucis aliquam dubi[illegible] tationem, quæ meditantis animum facile ſubierit, removere[illegible] Ergo, ſi juvenilem ſpectes ætatem, in ea conſtitutis plerumqu[illegible] ſat felix etiam ciborum appetentia adeſſe ſolet, atque dum vo[illegible] races præſertim, plus quam quidem neceſſe videtur aſſumunt ob viſcerum quoque, chylo & ſanguini conficiendo deſtinato[illegible] rum, illibatum vigorem, majorem quidem copiam laudabilium humorum & ſucci nutrititii ex cibis bonæ notæ parant; hin[illegible] credere fas eſt, huic utique vitæ ſtadio, dictarum ob conditio[illegible] num præſentiam, familiare omnino & frequens fore hoc pleni[illegible] tudinis genus; cui theoremati autem experientia refragari videtur[illegible] Sed ſolvitur haud difficulter, ſi ad concurrentes inſimul condi[illegible] tiones reſpexeris, non inextricabilis nodus, ut ſua conſtet ve[illegible] ritati auctoritas. Cum enim in hoc ætatis articulo conſtituti[illegible]

partim

artim rapidior ex se soleat esse humorum circulus, cujus len-
ior intra datum tempus progressus depositioni & secessui oleosi
umoris favet alias, partim etiam vita utplurimum sit vegetior
tque magis exercitata, demum corporis quoque incrementum
dhuc succedat; efficitur his ipsis, ut superfluum forte non adeo
icile coacervetur, sed potius per auctas hinc inde se- & excre-
ones nonnullas ex corpore pro parte rursus dissipetur consu-
aturque. Contraria horum fiunt in adulto, non exercitato
orpore, in quo cæterum reliquæ ad colligendos humores re-
uisitæ conditiones non deficiunt. Hinc, monente etiam Illu-
ri DE HALLER, ætas quadraginta & qui succedunt annorum,
dipis collectioni in primis favet, in qua quadratam pro gracili
ormam adeps reddat collectus, donec tandem, ubi ad senilem
ratem perventum est, denuo diminuatur, & rubræ gelatinæ,
ujus sedem in fetu occupaverat, loco cedat (o). Sic ergo, ut
nnia nunc colligamus, liquido, pro nostra quidem sententia,
paret: Eos, quos diximus, sanguine tenuiores humores, qui
poros ostiaque cruoris sphærulis minora a purpureo sanguine
cedunt, in cellularum atque cavernularum spatia & cavitates,
cretione facta, deponuntur, inde ex parte a radiculis mino-
m vasorum resorbentur, in majores sensim & confluentes
nales ducuntur, ad conglobatas glandulas in lymphatico &
lvuloso genere vasorum appellunt, in iisque dicta (§. IX.) ra-
one divisis & surculis minimis iterum collectis ramis pergunt,
cque circulo, quem obeunt, muniis secundum providæ Na-
æ consilium exsequendis præsunt, eos, inquam, nimis per
is determinatas nec a nobis digne nunc explicandas causas
ole & copia auctos, ut apta nunc non adsit eorum & ad officia
rpori præstanda requisita proportio, colligi in cavitatibus &
tiolis cellularis in primis telæ atque abundantiam dehinc hu-
orum tenuiorum, oleosi liquoris & lymphaticorum in primis
uidorum in connexo vasorum (§. IX.) declarato systemate in-
cere, & sic alterum plethoræ veræ genus jure constituere.
ratius aliquanto rem pensitanti id eo minus a veritate alie-
m videbitur, si quis ad superius in universum declaratam

 ple-

(o) Vide, si placet, *Physiol. T. I. Lib. I. Sect. IV. p. 39.*

plethoræ indolem recurrat, cumque ea idea noſtræ morboſ plenitudinis conditiones comparaverit; ſiquidem nec hic adp rentem aut per aliqua utcunque analoga ſymptomata declara tam, ſed reapſe præſentem abundantis, qualem requirimus, h morum molis exceſſum animadvertat. Quæ cæterum fuſi ornatiusque multo circa hoc Genus proponi poſſent, ea ill ſtribus ipſoque protracto artis uſu exercitatis Viris, quoru merita veneramur, & quos non ſine juſta laude partim jam e citavimus, longe doctiori elegantiorique ſermone diſcutien & debitis ſpeciminibus ex Praxi deſumtis illuſtranda confirma daque, tenuitatis noſtræ conſcii nobis, relinquimus.

§. XII.

Plethoræ Spuriæ declarata idea.

His ita ſuccincte determinatis, ſupereſt, ut alteri quoqu *Spuriæ* dictæ ſeu *adparenti* plethoræ ſubordinanda Genera tar gamus; præcedentem enim (§. XI.) ab eadem Claſſe alienam declaravimus. Ergo *ſpuria* vel *notha* ſic nominata, in unive ſum, plenitudinem & abundantiam maſſæ humorum excede tem haud vere & reapſe conjunctam habet ſiſtitque, ſed ea tantum per ſymptomata plethoricis veris frequentia mentitu atque declarat. Juvabit, ut ſerio ſermoni lætitia aliqua adſpe gatur, in exemplo quodam diſtinctiorem efficere ideam. Pon igitur & fac, in confirmato & debito robore ſolidisque ſat fi mis inſtructo corpore, eandem movendam eſſe molem, qua hoc imbecille nunc corpus difficulter circumagit, apte id qu dem fieret & absque ullis moleſtis ſenſationibus, ut nec d morbi præſentia ex hoc fundamento conquerentem audires ho minem neque aliqua præſentis plenitudinis exſuperantisqu quantitatis veſtigia, ab imbecillitate demum nata atque profe cta, deprehenderes; ex quo quidem continuo eluceſcit, hi non humores abundantes modulumque vegeti ſanique corpo ris exſuperantes reapſe & ut vere tales conſiderandos ſuppor poſſe. Dirimitur autem hoc Genus in inferiora aliqua, qu medicum in cognitione morborum earumque cauſarum dijud catione feliciter verſantem diſtinguere probe oportet, & qu

con

ontinuo expofituri fumus: quamvis hic ob feriem meditatio-
um exceptio aliqua a lege (§. II. & III.) propofita facienda no-
is fit.

§. XIII.

Ejufdem in inferiora aliqua genera diftinctio prior.

Igitur fpuria nec vere talis dicenda plethora, mentitur ple-
tudinem humorum:

α) refpectu folidorum, in imbecillitate ac debilitate eorun-
m. Hygraulica enim & vafculofa eft Corporis humani com-
ges, atque fluida dum in canalibus & tubis fuis firmisque
rtibus moventur, in continentia illa agunt, dum hæc rurfus
liquores contentos reagunt, & actione inde potiffimum cor-
; in fyftemata hæc vafculofa projecti humores, in tenerri-
os usque furculos promoventur & ad determinata loca ferun-
r. Robora autem vaforum, quæ membranis illorum in ca-
m convolutis & concentricis fibi junctis, Tunicas appellare
ent, ineffe deprehenduntur, efficiunt, ut impulfui fluidi
ntra parietes vaforum nitentis eosque ab axi canalis remove-
laborantis refiftere, nec fupra juftum modulum fe dilatari
iantur. Hæc in ftatu naturali fiunt. Simulac vero æquili-
um hoc paulo evidentius fublatum fuerit, & folida robore
privata deftitutaque fuerint, proportionate refiftere neque-
t, fluidis cedunt, & moderatam hactenus eorum copiam fa-
æquali vi nec coercere nec circumagere, quanta fcilicet hu-
officii pars ad Vafa pertinet, valent. Hinc lerna variorum
lorum oritur, noftris quidem temporibus, in imbellibus, ur-
im præfertim incolarum, corporibus adeo frequentium. Quo
em minutior paulo & follicita magis ea in caufa habeatur
fideratio, admittit etiam hæc morbofa Claffis duo iterum, in
e diftingui poffit, membra. Debilitas enim & imbecillitas
pectu folidorum obfervata eft vel

1) *univerfalis,* ad univerfum magis Corpus pertinens; vel

2) *partialis* magis, confideratione hujus illiusve fpecialis
tis habita. Ad priorem quod attinet præternaturalem con-
onem, ea ex indole hac fua, fecundum quam partim eam
delineavimus, jure ab imbecillitate nomen in-
duit.

duit (p). Videas enim interdum homines, qui turgidas & in- flatas venas oſtendunt, de anxietate conqueruntur ſæpius in- ſigni, aliaque plethorici veri ſymptomata declarant & præ ſe ferunt; quodſi ſpirituoſi potus aliquantulum ſumant, vel ſi mo- veant parum corpus, aut levi nec adeo graviori animi pathema- te afficiantur, notabilem analogiam utique percipias: ſi autem ſanguinem e Vena ſecta miſeris, aquulam fere accipies & di- crimen ac diverſitatem utique deprehendes. Inter alia optime has conditiones ulterioresque declarabit exemplum ſexus ſequi- oris hoc genere plethoræ haud raro laborantis; aliaque Viro- rum etiam ſpecimina, quibus ſimiles a natura vel vitæ genere in ſolidis adſunt conditiones & reliqua huc pertinentia indu- cendæ huic morboſæ diſpoſitioni faventia requiſita accedunt. Hæc ſpeculatus, viva deprehendes labis hujus in urbium præ- ſertim incolis exempla, poſtquam mollities ſcilicet vitæ & lau- tum ac otioſum vivendi genus adeo invaluit, & facillime ob- ſervabis quantum & quam mirifice horum corpora a priſcorum noſtrorum Germanorum duris firmisque, a Tacito hac de re ce- lebratis, corporibus differant & quam inſigniter eadem perver- hac ratione habita molleſcant ac enerventur, ut vel a paulo in- gratioris auræ afflatu aut innocua mica panis lædi videantur. Inde inter plura alia, quæ perſentiſcunt infelicis ſortis mortales incommoda, hinc potiſſimum producta & ab exercitato corpore remota, ad quæ etiam peſſimos & diuturnos affectus ſæpe refe- ras, illa pariter quæ a plethora noſtra adparente proveniunt haud infimum promerentur profecto locum (q). Haud rarum enim in iis reperias malum qui, ex his aliisque in Aetiologia morborum pluribus exponendis cauſis, laxitate ſolidorum ac debilitate ſyſtematis nervoſi laborant, quique pallida alias ince- dentes facie, levioribus nonnullis accedentibus nunc cauſis procatarcticis, ruborem tranſitorium oſtendunt atque ingra- tum caloris ſenſum percipiunt, pulſusque rationem mire mu-

tatam

(p) Ita eandem appellavit Illuſtris LUDWIGIUS *l. c.* §. 937.

(q) Eandem cæterum etiam plethoram ad ſpuriam retulit & paucis ni- tide delineavit Celeberrimus JOH. PET. EBERHARDUS *in Patholo-* §. *19. no. aa. Schol. 3.*

uis, ut putant, generibus, *veræ* unicum, *ſanguineam* ſcil., conſtituunt atque eidem ſubſcribunt, quem nonnullorum, quod quidem eorum pace dixerim, errorem non immerito ex præſuppoſita illorum antehac (§. VI.) declarata notione deduxeris: reliquas inter *ſpuriæ* ſeu *Nothæ* familiam didunt. Verum attendenti tantummodo ad ea quæ paulo ante in principio (§. cit.) monuimus, id haud accurate ſatis fieri patebit. Cum enim ſanguinea plethora, ut hoc quidem præripiam, ſiſtat abundantiam in Vaſorum ſanguinem purpureum & cruoris ſphærulas vehentium ſyſtemate; id autem non unicum ſit in Corpore Noſtro vaſorum ſyſtema, in quo abundans circumeuntium humorum plenitudo moveri ſaltem poſſit, quod continuo oſtendemus: haud difficulter inde intelligitur, minus recte hanc unicam, veræ Plethoræ & ſuperabundantis reapſe humorum Maſſæ ambitum abſolvere & conſtituere poſſe. Quæ inde ad veram Plethoram & πολυχυμιαν jure pertineant, quæ vero ad

Claſſem pertinentium cognitio ſcitu neceſſaria, effectuum porro & ſymptomatum, quibus ſe produnt, cum vera πολυχυμια & plethora utcunque obſervata analogia & ſimilitudo, receptus denique diu in ſcholis uſus ſummorumque in Arte Virorum auctoritas eam quodammodo tuentur. Monuiſſe ſufficiat, cum rem ipſam nulli negemus, non aptum ſatis locum adſignatum ſaltem putemus.

Neque in hac qua circumſcripti ſumus brevitate, aliqua addituri erimus, de ea quæ quidem ex nonnullorum neotericorum etiam paulo adhuc latiori Plethoræ ſv. πολυχυμιας idea elici utique poſſit, diſtinctione in euchymam atque cacochymam: prout nempe vel laudabiles vel cacochymiæ labe infecti fuerint, qui abundant humores. Complicatum enim hoc poſterius vitium partim ex iis quæ de Plenitudine & Dyſcraſia pro fine noſtro dicentur, planum fiet & facile applicatis iis, ſervato interim debito ejus diſcrimine, intelligetur; partim ob combinatum hic plenitudini ſuperabundanti qualitatis notabile vitium, utique latius differentibus ex inferius dicendis quædam huc parum utili opera trahenda & prælibanda eſſent. Superius cæterum dicta ad cenſum hunc pertinentia hic repetere, ſupervacaneus foret labor.

grata atque molesta symptomata exoriuntur. Partialem ha capitis plethoram haud incommode dixeris. Referas huc eti tantum non semper alios æque frequentes casus, ubi nimir ex majori in parte quadam resistentia aucta, ad aliam laxam m gis partem humores copiosius feruntur, uti v. c. si ex refri rio pedum & hinc strictura extremitatum vasis inducta, cep lalgia a congestione liquidorum versus caput facta oriatur. C tamenia, Hæmorrhoides, ut nota satis peritis & partim ex ctis declaranda specimina non amplius citabimus. Neque aliis occurrentia morbis exempla repetemus, cum certum p hæc utique sit, dari ejusmodi plethoram partialem, qua Vasa Co poris Nostri in loco quodam ultra modum onerentur.

§. XIV.

Spuriæ Plethoræ alterum Genus superius.

Ergo *primum* nunc *Spuriæ Genus*, quod sese offert, respec scilicet habito solidorum in debilitate tam universali quam pa tiali, paucis pro brevitatis lege discussimus. Transeamus ad *alteru* Subnascitur igitur hujus idea, dum a solidis recedimus, ipsoru

β) respectu habito humorum rarefactorum & resolutoru Ex Physicorum nempe generali doctrina nemini gnaro ign tum esse putamus, inter primaria effecta caloris & ignis refer utique rarefactionem & expansionem partium corporis qu calor occupavit, adeo ut nec solidissima densissimaque corp ra, metalla scilicet, exceptionem quidem ab regula hac adm tant, quæ constans omnino est scrutatorum naturæ dilige observatio & per mensuras determinatio (r). Fluida igit corpora pariter a calore resolvuntur, expanduntur atque majus occupet massa eorum spatium efficitur, hoc est, rar fiunt; id quod exemplo aeris, aquæ, alcoholis, cet. abun liquet, & phoenomeni fidem Thermometra loquuntur. N que comparatum aliter est cum liquidis nostri corporis. Cal enim in eodem natus, a quacunque demum causa eundem pr

fectu

(r) Vide sis fusius hæc & ornatius per Experimenta ostendentem confirmantem H. BOERHAVIUM *in Chemiæ T. I. P. II. Exper. & seqq.*

ectum deduxeris, Humorum Maſſam circumductam & inca-
ſcentem majori gradu, expandit magis, reſolvit atque rare-
cit. Ita dum in majus ſpatium diffunduntur liquida, canales,
uibus coercentur, diſtendunt, atque ſymptomata plethoricis
eris analoga producunt. Videas ſic, in poſitionis demonſtra-
onem, in orgaſmo febrili conſtitutos & valide circumactos
umores ebullire quaſi & tumida reddere vaſa, ſpirandi diffi-
ultatem, cephalalgiam, tranſitum liquidorum ſecernendorum
Vaſa minora tenuioraque nonnulla denegatum aut certe im-
inutum efficere, id quod ex quibuſdam ſe- & excretionum
nc contingentium phoenomenis haud difficulter intelligitur,
que adeo in corpore, etiam ſuccis abundantibus non prædito,
fectus tamen plethoræ & excedentis molis præ ſe ferre, qui
ro ſedato tumultu & pacatiori rurſus reddito turbulento cir-
itu, ſponte evaneſcunt, quæ exemplo febrium intermitten-
um & præcipue v. c. tertianarum exquiſitarum abunde decla-
ntur. Similia & certe analoga phoenomena orta videas, ab
umtis interne calefacientibus, quorſum liquida ſpirituoſa,
i aromatum oleo prægnantes atque onuſti, nonnulla vapo-
ſo ſulphureo principio ſcatentia ſubjecta naturæ, aliaque hu-
; commatis plura pertinent. His quamvis Mſea aucta adeo
n ſit, poſt eorum tamen uſum vaſa expandi, intumeſcere
ue turgere videas, æque ac plethoricis quos antea delinea-
nus. Potatoribus & Bacchi amicis frequenter hæc accidere
ſerves, quibus oculi rubent, caput dolet, calorem & anxie-
em ſentiunt, & venas oſtendunt tumidas atque

heſterno inflatas Jaccho.

externo eoque excedente in arenoſis præſertim & ſiticuloſis
is ſolis calore urenteque æſtu, eadem provenire poſſe effe-
, vix eſt quod lecturos moneam, cum quotannis recurrens
ivo tempore experientia otium hac in re faciat. Hoc igitur
uriæ Genus, *Plethoram a rarefactione pendentem, febrilem ſeu
mporaneam* & *tranſitoriam* appellare licet (s). Monet Vir
em antea excitavi Celeb. hanc etiam recte adparentem voca-

 ri.

(s) Ita vocat Illuſtris LUDWIGIUS paſſim.

ri (t). Cur febrilis dicatur, cum in febri & ebullitione ac rare factione humorum hinc inducta occurrat seseque monstre nulla, quantum videre nobis datum, amplius laborat obsc ritate.

§. XV.

Defectus humorum. κενεαγγεια. *Ejus primum Genus.*

Hactenus pertractavimus Plethoram in universum, & p tissima ejusdem Genera inferiora ac Varietates perspexim Superest nunc vero alterum ratione quantitatis fluidorum v tium (§. V.) indicatum, quod quantitatem eorum nimis imm nutam ac deficientem nobis sistit & priori inde é diametro opp situm se declarat. Hanc præternaturalem autem condition *Defectum humorum*, seu recepta voce κενεαγγειαν appellant N sologi (u). Vix equidem verosimile nonnullis videbitur, hu humorum defectum facile adeo & frequentius in Corpore ori posse, cum fluida per excretiones varias amissa per chylum alimentis paratum & ad Mseam ductum, quantum necesse e iterum restituantur, & vix detur sanæ mentis homo, qui, n difficilis valde eum oppresserit penuria, haud sufficientem ass mat cibi potusque copiam, quin ex adverso plurimi hic geni suo nimis indulgeant. Apparebit autem ex iis, quæ contin dicentur, dari omnino præternaturales conditiones, in quib hic defectus humorum adsit, & causas existere quibus induc tur, atque in nonnullis eorum longe difficilius esse, inanitu sic & evacuatum corpus bonis aptisque ad nutriendum succ iterum debite replere, quam idem abundantibus succis repletu corpus deplere atque exinanire, id quod inter aliorum aucto tates nuperi in Helvetia Scriptoris testimonio, per antehac ed ta de Irritabilitate Experimenta haud incelebris jam Viri, C ZIMMERMANNI, confirmare liceat (x). Idem haud difficult quoqu

(t) J. P. EBERHARDUS *l. c. no. αα. Schol. 4.* ubi a nonnullis hanc *Spatium* dici addit.

(u) ολιγοχυμιαν dicit Celeb. GAUBIUS *l. c.*

(x) In Scripto quod Cl. hic Medicus edidit, & quod inscribitur: *Erfahrungen aus der Artzneywissenschaft. IV. B. 6. Cap. S. 295.*

uoque ex genuina nutritionis & veræ peragendæ appofitionis ıeoria cognofcitur. Ut vero hanc etiam curatius paulo exonamus labem, juvabit iterum in duo Genera hanc κενεαγγειαν parare. Ergo eadem eſt vel

α) *Subitanea,* in hæmorrhagia inprimis & celeriore humoım intra brevius tempus evacuatione atque jactura; vel

β) *Chronica,* poſt morbos diuturnos nonnullos in primis ducta. Prioris Sciagraphiam liceat primo tradere. Quodfi itur magnum aliquod Vas fanguiferum, maxime arteriofum, ɔcentium in primis corporum foris illata poteſtate læfum fit, ud ob nexum Vaforum fanguiferorum communem, vel contiɹo fanguinem ad finem Vitæ usque effundet, adeo, ut homo ɔnvulfus pereat; vel fi vas forte haud adeo magnum fuerit, & ıpetu fanguinis vique cordis cum Maffa fimul diminutis, oriɔium retractum fponte fe claufèrit, aut coacti per fuam coaılabilem naturam fanguinis grumo, ſtypticis, ligatura, aliisıe externis chirurgicis auxiliis, effluxus ulterior fuerit cohibis; ob deperditam tamen fanguinis copiam fat fæpe infignem, ıfa non folum majora, licet hæc primario quidem, inaniri, ɾrum, quum ex eodem etiam latice reliqui proveniant humos, in continuatis pariter minoribus vafculis defectum humom fucceffive demum percipi debere, in propatulo effe arbiımur. Quodfi etiam ad fymptomata poſt infignem hæmoragiam obfervanda refpexeris, illa fimilem defectum arguunt. uandoquidem enim & nunc convulfiones omiferimus, tamen ıguor, imbecillitas & virium defectus, pulfus debilis & pars, pallor, lipothymia cet. continuo ea abunde demonſtrant. ɛempla præterea hujus rei fufficientia præter dictas nunc læınes vaforum vi illatas, fuppeditant hæmorrhagiæ variæ, ex ɾrte etiam naturales, nunc excedentes & fic in vitium abeun-, v. c. catamenia nimis copiofa, hæmorrhoides nimiæ: ut as huc referendas nunc jacturas atque evacuationes, modun fuperantes, tacitus prætercam.

§. XVI.

Ulterius novo specimine confirmatur κενεαγγειας hujus non ficta in Corpore præsentia.

Aliud hujus κενεαγγειας atque defectus liquidorum specimen exhibebimus, ad (§. XV. no. α.) pariter referendum. Ergo varii morbi, in celeriori suo licet decursu, quo vario incremento ad ακμην perveniunt, indeque rursus per decrementi scalam minuuntur, cum dispendio & jactura humorum hincque inducto eorum defectu conjuncti esse solent & deprehenduntur. Dicamus hoc loco pauca de eo, quod se in morbis acutis atque continuis offert, exemplo. In his enim per Crises specialius & strictius ita dictas, in quibus justo tempore & cum euphoria succedentibus, magnum Medicorum, quod ad felicem horum morborum in ægris suis exitum attinet, positum est solatium: in his, inquam, sæpius, quando nunc judicatur morbus, insignes humorum evacuationes fiunt. Illas enim sensibiles magis & observabiles, per sudores, alvum, urinam, hæmorrhagias varias, tamquam frequentissimas aut alia in nonnullis ratione factas evacuationes magnam satis humorum vim de corpore subducere, quis quæso ignorat aut ad coruscantis splendorem veritatis contrarium adserat? Universam videlicet historiam mutationis illius, per vires Vitæ præstandæ, humorum a naturali blandaque sua indole recedentium ac declinantium, quæ requiritur antequam hæc per diversa colatoria præstari possit & debeat eliminatio, declarat & fusius exponit cum his suis consectariis Signorum Doctrina. Priscis jam dudum, qui inprimis Semiologiam indefesso studio excolebant, nec hypothesium inanium tricis simplicem Naturam distorquebant, sed potius genuino in physicis his eventubus veritatem consequendi tramite incedebant, mutatio hæc & coctio morbosorum humorum, quam crisin antecedere oportet, πεψεως nomine veniebat. Cocti autem ita & præparati humores, per largam plerumque aliquam & præ cæteris, simul symbolam conferentibus suam, exstantiorem notabilioremque excretionem solent e corpore amandari atque expelli, ut adeo mirum non sit, hac ratione insignem fluidorum

pe

enuriam in Corpore oriri. Atque si ingesti, mutati, elabora-i & ad nutritionem & restitutionem in fluidis solidisque per ausas suas determinatas apti redditi, porro egesti, excreti, de-erditi proportionem perpenderis, eaque in rationem aliquam onjeceris, utique positionis nostræ robur animadvertas necesse it. Sic ergo post superatas ejusmodi ægritudines, videas adi-em de cellulis suis & loculamentis consumtum, habitum cor-oris extenuatum & macilentum, Vasa collapsa, συνίζησιν, allorem, hominem miserum ad inamabilem sceleti formam sæ-enumero accedentem, similiaque phoenomena, quæ exhau-a liquida & depletos canales testantur & tibi persuadeant; at-ue demum si senilia fuerint & ætate provecta corpora, diffici-us utique & longiori utplurimum temporis intervallo, quæ in venili vegetoque alias corpore celerius omnino efficitur ac æstatur, peragi solet exhausti restitutio, & exsucci ac langui-refectio: accurata fidaque hanc rem comprobante pondus-ie dictis addente experientia. Alias dissipationes fluidorum ætereo, cum per allata atque ex morborum notis Classibus promta phoenomena, præternaturalis hujus effectus natura indoles satis declarata sit.

§. XVII.

Chronicæ κενεαγγειας indoles.

Restat, ut de *altero* etiam ὀλιγοχυμιας & κενεαγγειας *Ge-e*, quod *Chronicum* est (§. XV. no. β.) pauca dicamus. Igitur hoc interdum occurrit, ubi chronici nonnulli affectus ægro-n corpus exercuerunt diuque oppresserunt. Dum enim in protractis infirmitatibus viscera haud raro partesque, quæ abilem in fabrica corporis animali præparationis elaboratio-que humorum partem sibi vindicant, labe plus minus insigni ectas earumque in exsequendis muniis determinatis vigorem omodocunque inde labefactatum deprehendas, haud mirum que pensitanti videbitur, penuriam inde humorum, in pri-, ut fas est, elaboratorum & ad nutriendum ex fabricantis uræ lege corpus aptorum, provenire posse, cum præsto non conditiones ad opus hoc perficiendum requisitæ maximo-

pere

pere & neceſſariæ. Difficile adeo haud fore autumem, re uberius in infelicibus exemplis & ſpeciminibus nonnullis mo borum intuendam proponere & ampliorem paulo ſic ejus hiſt riam pertexere, niſi verendum eſſet, ne perſpicuus per ſe universalibus ſermo, in longum ſic nimis diffundatur. Si q autem, ut decet, curatius aliquanto rem magni ponderis m te perſequi cupiat, eum tantum hoc in articulo ad cauſar multiplex genus, quæ atrophiam, maciem, tabem inducere lent, earumque curioſius ſcrutinium, ad lævitatem inteſtina tubi dictam v. c., affines alios & hanc ad familiam referend morbos, attento oculo reſpicere optarim, neque hæc me tantem, amplius de præſenti, ut fallaci fictave forte & quoru dam cerebello domeſtica ſaltem theoria, ambiguum fore c diderim.

§. XVIII.
Tranſitus ad Qualitatis vitia.

Sic igitur expoſitis utcunque Summis Generibus ſimp cium ægritudinum, quæ ad fluidorum corporis noſtri quanti tem pertinent eamque vel in exceſſu vel defectu, copia inop ve, læſam vitiatamque ſiſtunt: ad alterum quidem horum mo borum Ordinem (§. V.) conſtitutum nunc convertere nos ceat. Qualitatis ſcilicet fluidorum perverſæ vitia hic quo ſumma capita brevi ſermone tradenda erunt & delineanda.

§. XIX.
Qualitatis liquidorum indoles ex mixtione & partibus eorum con-ſtitutivis in univerſum declaratur.

Ante omnia vero quæ ſit iſta, quam intelligimus & de c jus depravatione ſermo inſtituendus, humorum corporis no ſummatim & in univerſum conſiderata qualitas & mixtio, t bus verbis h. l. exponendum duxerim; licet non eadem nu ad ſcrupuloſius minutiusque inde a priori determinandas æg tudinum varietates & Claſſes, uſuri ſimus. Huic autem o cio nunc ſatisfecerimus utique, ſi partes conſtitutivas prin pes, quæ non ſingulari cuidam humori privæ ſint & ad det minatam ejus indolem, dotesque quibus muniis certis obeun

apt

tus evadit, referendæ, sed publicas fere atque communes, quibus mixtus coaluit in universum corporis humor, dicaus. Ergo fluidorum naturam indolemque attentius disquintibus, sollicito hactenus constitit examine, in humoribus stris, chemico etiam prudenter suscepto artificio tractatis, reriri partem aquosam, salinam, inflammabilem, denique teram: quibus adhuc etiam aereum addere possis elementum (y). omnino particulis diversimode & discrepante proportione ter se mistis adunatisque, moleculas fluidorum nostrorum nflari, & multivarium eorum inde simul effici genium, veroile utique videtur. Sed his nunc amplioribus posthabitis editationibus, ad ea potius a quibus discessimus, explananda erius redeamus.

§. XX.

Cacochymiæ idea in universum.

Ergo nunc in perversa constitutione ac depravatio- mixtionis hujus (§. XIX.) humorum & qualitatis æ idea in universum, nobis notio hæc, de qua ser- instituitur, quærenda est. Ea autem læsa varie mixtio ue perversa generatim qualitas fluidorum, *Cacochymia* audit: itur etiam a nonnullis *Dyscrasia*, quasi difficilem & depravaa dicas mixtionem ac constitutionem seu κρασιν, si vim vo- græcae spectes. Circa hanc igitur læsam humorum qualiem, tria in primis vitia, continuo a nobis dicenda, potissimum tanda veniunt: quorum duo priora vitiatam varie cohærenm particularum fluidarum, posterius vero acre in humoris obvium declarabit; quæ ergo nunc ordine persequemur.

§. XXI.

Martis particulas aut certe martialis terræ aliquid, quod phlogisto adjecto vique ignis in metallum hoc conflari possit, cujus præsertim n sanguine præsentiam plenius commonstrarunt & Experimentis evicerunt Clarissimi Viri, GALEACIUS, MENGHINUS, RHADES et. & quod in liquidis Corporis Nostri aliis etiam repertum testanur iidem, licet non negemus, huic tamen catalogo inserere minus eque necessarium nunc nec scopo nostro consentaneum ducimus.

§. XXI.

Tenuitas, Dissolutio nimia humorum.

Primum horum erit nimia humorum *Tenuitas*, *Dissol*[…] Hujus generalem ex physicis de fluido notionibus ideam c[…] me, ut videtur, concinnabimus (§. I.). Aderit itaque is sta[…] ubi vis, qua partes humorum, sanguinei laticis in exempl[…] se invicem separari possunt ac debent, minor requiritur q[…] eandem sub naturali statu esse oportebat; unde adeo hoc co[…] rentiæ vitium fluiditatis naturalis excessum in liquidis po[…] Sanguis nempe atque humores Corporis nostri, attention[…] phoenomena quæ produnt habita, aquosis vario gradu di[…] saque copia præditi deprehenduntur partibus, quibus suam […] tissimum debent fluiditatem, ut iisdem adeo demtis reliqu[…] spissius fiat & in crassamentum aliquod abeat: demonstrat r[…] chemica analysis, quæ de sanguine, in proposito exemplo, e[…] cit aquam eamque notabili satis in quantitate sistit; pro[…] generalis sicci humidique ejusque diversæ variis in partibus […] mis æque ac humoribus scalæ graduumque discrepantium c[…] templatio; alia ut nunc taceam argumenta. Igitur hæ aquæ p[…] ticulæ si excedente in quantitate & majori quam par est in[…] tione ad reliqua principia & fluidi particulas in humoribus C[…] poris nostri diffusæ adfuerint, aquosa nunc & fluida pars in eod[…] humoris genere abundare dicitur, quæ se reliquis particulis m[…] culisque liquoris interponendo, eas nimium a se invicem d[…] jungit, dissolvit, separat, a mutuo contactu & cohærentiæ […] sto gradu removet, ut præsentia adeo hæc excedens inundan[…] aquæ & humidi in liquidis efficiat potissimum eam morbosa[…] de qua nobis disputatio instituitur, humorum horum con[…] tionem, qua iidem nimia Tenuitate seu Fluiditate nimia lab[…] rare dicuntur. Inde idem etiam hoc vitium commode Cac[…] chymiam aquosam appellari posse, monet Illustris LUDWIGI[…] (z). Neque tamen ideo ulli negamus, etiam alias liquidoru[…] conditiones depravatas, v. c. varium & multiplex acre in h[…] moribus præsens, particulas eorum solvendo & in laxius c[…] hærentes moleculas tenuando, hanc fluidorum vitiosam ten[…]

tate[…]

(z) Vid. *l. c.* §. *640.*

em utique augere & variam eam demum ac complicatam
npositamque efficere posse. Quo ergo nunc firmior cer-
rque evadat nostra in hac causa in universum disputatio, id
elicet certis rationibus rerumque argumentis evictum sup-
nimus: Sanguinem atque humores Corporis Nostri certo ac
inito quodam cohæsionis ac densitatis naturalis gradu instru-
s esse debere, quoad sanitas illis adscribi possit. Atque id
dem exemplo suo homines robusti, sani, qui exercitato vi-
genere laboribusque corpus firmarunt ac debitam humori-
crasin conciliarunt & conservarunt, confirmant, quibus
guis e Vena secta emissus densam, rubram & scissilem for-
t insulam, sufficienti tamen exsudantis seri copia quæ circum-
tur; cum ex adverso debilibus & justo robore destitutis cor-
ibus sanguis fluidus, tenuis, pallidus, aquosus nimis in
is sæpenumero fluat atque præsentiam convenientibus phoe-
nenis demonstret. Uti vero rubræ portioni hæc sua est natura-
lensitas; ita eadem quoque, ut ulterius per specimina aliqua
nus, sero lymphaticoque humori conveniens in sani corpo-
oeconomia habetur. Ad usus enim, quos latices hi præ-
e debent determinatos, oportet utique definitam viscidæ
eriæ ad aquam portionem esse; nisi desiderata hac gelatino-
umoris debita consistentia, gluten colluvie hac minus
num & dilapsurum potius, nutritionem male succedentem,
noresque in minora vasa elapsuros velis. Latitudo qui-
, in universum quam dicunt, sanitatis, hanc cohæsionis
ium fluidi cujuslibet vim non eandem semper & ad mensu-
determinatam restrictam exigit, sed variam utique & di-
am pro differentibus hominum conditionibus eandem fi-
quin imo in eodem jam Subjecto discrimen maxime nota-
diversorum succorum respectu invenias. Sua scilicet cuivis
est sanitas propria. Verum in hac tamen differentis cohæsio-
cala, nec omnes gradus quibus successio & series absolvitur,
une ferri existimes. Ergo causæ erit satis, cur omnino
fluidorum Corporis Nostri conditionem præternaturalem
eas; cum utique sanguis noster, in exemplo, justo densi-
naturalis gradu orbatus, nimisque aquosus factus, haud

intra debitos vaſorum limites contineri queat, ſed potius p
dus ac tenuis latex majora vaſa relinquat atque elapſurus
parte inania fugiat & major humorum copia in continuata
tenuioribus humoribus, alias a craſſioribus longius reced
bus, vehendis deſtinata tranſeat, quorum ſcilicet lumina n
admiſſioni tenuioris jam liquidi favent. Et notum eſt ut
quam facilis ſit tranſitus humorum tenuiorum aquoſorum
arteriis in laxa ſpatia circumpoſitæ telæ celluloſæ. Hinc t
videas talia ſubjecta hac cacochymia laborantia, ſub circuitus
talis in primis languore, ad tumores aquoſos, frigidos, hydrop
morbos, oedemata & hujus commatis infirmitates procli
Atque hæc eo planiora erunt, ſi inſimul cogitaverimus vin
poteſtatem abundantis aquæ & humidi in fibras ſolidas va
rum, quæ inde nimirum alluentibus imo interpoſitis nimi
partibus aquoſis, relaxantur nimis, debilitantur, atque ad r
tus perficiendos ineptiores redduntur. Inde vis denſans hu
res perit; inde neceſſaria atque ſufficiens reſorbtio adv
aquoſi laticis læditur; dum ſic inundans humores aqua r
quas particulas ſolutas, divulſasque, in laxius cohærentes r
leculas tenuat. Ergo hinc etiam ex dictis hactenus omn
manifeſtum eſſe putarim, quo fundamento nitatur nonnu
rum Medicorum circa hoc pathologiæ caput theoria, qui n
niſi Spiſſitudinem, Sanguinis in primis, metuentes omni ſtu
in id enitendum eſſe tantum exiſtimant, ut per quævis tam
diætetico quam pharmaceutico fonte depromta auxilia fluid
ſanguinis ejusque tenuitas obtineri queat; haud attenden
ex nimia humorum aquoſitate tenuitateque graviſſima inco
moda pariter prognaſci poſſe. Artis nempe medicæ Hiſto
nos edocet, ſuperiori in primis ſeculo, quoſdam haud ince
bres Viros eo proceſſiſſe, ut ſanitatis ideam unice fere in ten
ſimo ſanguine quærerent, eamque infuſis aquoſis theiformib
procurare omnique ratione promovere allaborarent, n
attendentes, & hic ſapiens valere dictum: Ne quid
mis. Quem interim errorem etiam, qui tot alios fe
ingenio profligavit, redarguit, & pernicioſum theore
cum ſalute utique generis humani rejecit HERM. BO

HAV

AVE; ut alios idem sentientes nunc prætermitta-us (a).

§. XXII.

Spissitudinis, Lentoris in universum indoles.

Tenuitatem ac Dissolutionem nimiam hactenus diximus. liud est fluidorum pariter cohærentiam afficiens vitium, quod nimia eorum *Spissitudine, Tenacitate, Lentore* consistit. Hus generalem ideam ita quidem optime & commode satis de-rminari posse opinamur. Nempe Sanguinis cæterorumque umorum nostrorum partes certa quadam vi inter se cohærent cohærere utique debent, quoad sanitas perstat; id quod ex ctis (§. anteced.) manifestum hactenus est, pariterque ex ipsa uidorum disquisitione multisque circa hæc phoenomenis cla-colligitur. Ergo hæc vis, qua nituntur in se invicem flui-rum partes, & qua in mutuos veluti tendunt amplexus, re-et potestatibus ac viribus separationem & divulsionem ea-m efficere conantibus; atque si eousque & ad ejusmodi gra-m eadem aucta fuerit, ut major quam sub naturali statu re-iratur vis atque potestatis applicandæ mensura ad sejungen-s, dissolvendas & a contactu removendas fluidorum particu-moleculasque, *Spissitudine* humores Corporis Humani labo-e dicuntur. Id autem præcipue usu evenire comperimus, si tium, a quibus maxime soliditas & consistentia pendet, ad re-

 liquas

(a) Scribenti hæc memoria occurrit Dissertationis de præsenti fere argu-mento inter nos habitæ Anno 1757. sub Præsidio Regii illustris Ar-chiatri & t. t. Medicinæ Professoris nostratis J. BOECKMANNI, a Candidato pro Gradu, ut vocant, defensæ, cui Titulus inscriptus: *Nimia Sanguinis Tenuitas morborum causa temere accusata.* Sed um contractius differendum nunc sit, qui brevissimis dicta aliave quæ pro œconomia corporis nostri animali inde ex hoc theoremate equuntur indissolubili nexu consectaria perpenderit, eum omnino nali nostri nocivam ac damnosam, publicam æque privamque in Corpus potestatem agniturum arbitror: quod tamen, ne quis ca-umniæ forte locus supersit, ita dictum velim, ut nihil inde vel lissentientium laudi vel nostræ erga apprime meritos Viros venera-ioni decedat.

liquas mixtionem ingredientes (§. XIX.) ratio ad excessum a geatur; id est, si partium inertium atque terrearum quant nimium creverit. Hæ enim cum per se ad motum sint inert & præ reliquis ineptæ; ab iisdem nimium auctis & resister & cohæsio major, lentiorque inde sæpenumero motus, utiq producitur. Cum vero non idcirco una saltem eademque se per sit Spissitudinis humorum conditio & indoles, atque di rentia potius hic etiam notabilis & multiplex diversitas obs vatori se offerat, summas aliquas & præcipuas morbi no Classes, cum omnia minutius persequi & tempus locusq vetent, dijudicandas in hoc articulo constituamus, propor mus, & paucis dilucidemus.

§. XXIII.

Spissitudo, Lentor pituitosus dictus.

Agamus igitur primo loco nonnullis de *Spissitudine* ac *Le tore pituitoso;* quem hac ratione comparatum deprehendimu ut in eo aquosas quidem partes cum terreis mistas potissimu reperiamus, ad quarum connubium tamen paucæ oleosæ atq salinæ partes accedant. Chemiæ hanc muci analysin int alia debemus, licet fatendum omnino sit, quod haud adeo fr quentia circa ejus naturam a Chemicis facta experimenta e stent. Tentamina interim solertes Viri instituerunt, quib quas ab acidis, aut lixiviosis & mediis salibus subiret mutation determinarent. Quodsi autem quoad mixtionem curatius m cum pituitososque humores disquiramus, in his equidem te reas partes abundare iisque aquosas junctas esse haud difficult per instituta ab iisdem Viris examina deprehendimus; oleos vero atque salinas parcius utique his intercedere itidem co noscimus: id quod etiam si alia chemicorum dogmata ex per culis variis elicita in subsidium hic vocaveris, ex externis h jus humoris dotibus, ad cognoscendum cum probabilitatis al qua specie haud adeo difficile fuerit. Possemus omnino in r non fictæ adhuc majorem, ampliorem, certioremque demo strationem, antequam ad morbos accederemus, aliquod ex n turali statu theseos nostræ argumentum desumere. Sic ide

repeten

petere liceret ab eo genere cryptarum & glandularum in Cor-
ore Humano reperiundarum, quod ab Adenographis *folliculorum* plerumque nomine diſtinctum eſt a reliquis; in quo liqui-
um ex penu ſanguinis & humorum ſecretum, fluidius hacte-
as, neque adeo ſpiſſum in caveam folliculi glanduloſi aliquam-
u deponitur, ubi mora quadam & quaſi ſtagnatione facta per
enulas in primis reſorbentes in cryptam & folliculum hiantes
quidiſſima & volatilis pars ſecedit, ſolidiorisque & terreſtris
agis, coeuntis nunc propius partis ratio augetur. Hinc flui-
is hactenus liquor ſpiſſiorem induit conſiſtentiam & ad natu-
m fila trahentis muci pituitæque propius accedit, hacque for-
a ex glandulis his ſecundum fabricantis Naturæ conſilium de-
um excernitur. Dotes nempe has recenti nec moram paſſo
mori nondum ea, qua nunc præſto ſunt, ratione & gradu in-
e, varia ſunt quæ teſtantur, fuſius hic non repetenda. Ex-
pla autem in univerſum ſpectati mucoſi humoris, in Corporis
conomia præſentis, reperias in via ciborum, aeris, lotii cet.
eum enim in naribus, aſpera arteria, oeſophago, tubo en-
ico, urethra, in ſinubus in ſuperiori oſſe maxillari exſcul-
s, quibus ab Highmoro nomen ceſſit, ſecretum depoſi-
aque reperias. Ex quibus, in exemplo, in illo, qui in ure-
a provenit, jam partium ſalinarum parcior copia ex provido
turæ conſilio & fine, quo illum his locis a ſalium acrimonia
endendis obliniendisque deſtinavit conceſſitque, clare con-
tur, certiusque ex phoenomenis morborum declaratur. Sed
ac evidentiora hujus mucoſæ pituitoſæque excedentis inque
um abeuntis viſciditatis in variis præternaturalibus condi-
nibus & morbis dicenda ſunt teſtimonia. Ita vero depre-
dimus, nonnulla laxioris texturæ & ſpongioſi habitus cor-
a, quibus præterea per deſidem haud raro vitam debitæ vi-
humores elaborantes mutantesque deficiunt, accedente
m victu crudo, viſcido, glutinoſo, ita ſæpe craſſis pituito-
ue humoribus abundare, ut omnia in mucoſam aliquam
ſam & pituitam converſa crederes. Viſcidum enim hoc pi-
oſum, in prima atque continuata digeſtionis officina ex aſ-
tis minus rite mutatis ac elaboratis proveniens, collectum,

&

& ſenſim lente coacervatum, in notiſſimarum dein vena
lactearum oſtia reſorbtum, perque has ad meſenterii gla
las, inde per thoracicum ductum ad ſanguinem delatum,
tantum in primis viis atque in continuato, quod diximus,
nere varia incommoda morbosque producit; verum idem e
in ſanguinem ex parte delatum, genuinam, augmento ſu
mio, & naturalem humorum qualitatem turbat, pervertit,
que ut debita eorum elaboratio & mutatio, qua variis vitæ
niis exſequendis apti evadunt, ex legibus ſuis rite peragi
queat, efficit. Ita porro pituitoſa nunc labe infecti hi hu
res ad viſcera varia delati, infarctus obſtructionesque cauſan
fibras ſolidorum indole ſua inertique mole relaxando ad m
perficiendos ineptas reddunt, lympham vitiatam & ad func
nes ſuas abſolvendas haud aptam atque diſpoſitam ſiſtunt:
dictis aliisque cauſis, in ſubjectis, in quibus cætera huc pe
nentia requiſita adſunt, febres in primis ex notiſſima ſatis in
mittentium Claſſe, ægrius debellandas, & pro varia ſubje
rum conditione, ratione virium in primis ſolidorum, varia
diſcrepantes producunt in iisque manifeſtius ſe declarant. I
ro glandularum variarum obſtructiones, infarctus, ſcirr
hincque & ex aliis cauſis ortas hydropes varias aliave chro
mala gignunt; imo in pulpoſi encephali fabrica minimisque
implicatis vaſorum mæandris, ad affectus ſoporoſos & apop
ticos diſponunt eosque reipſa producunt: ſicque præſentia
indolis ſuæ per triſtiſſimos ſæpe & deplorandos eventus fu
tiſſima edunt teſtimonia. Videas & in primis ſpeciatimque
præſentis noſtri ſermonis confirmationem & uberiorem i
ſtrationem eos homines, quos ob temperamenti indolem Ph
maticos nuncupare ſolenne eſt. Hos reperias ob laxatum ſ
dorum textum, & viſcida, pituitoſa, pigriora & lentius m
fluida, in noſtram præſentem Cacochymiam & Dyſcraſiam e
que conſectaria pronos potiſſimum atque proclives. Hinc
catarrhos, ad oppletiones pituitoſas, decubitus varios viſ
tenacioriſque muci, ſomnolentiam denique ipſosque ſopo
ſos morbos diſpoſiti deprehenduntur iidem. Exempla ca
rum, haud infrequentia, non e longinquo repetere opus eſt.

æ in determinatis magis ſpeciminibus Spiſſitudinis hujus & ntoris indoles ex veris morborum phoenomenis declarar (b).

§. XXIV.

Spiſſitudo & Lentor atrabilarius dictus.

Dicemus nunc altero loco pauca de *Spiſſitudine* humorum *abilaria* & Lentore ita dicto. Multa variaque jam de atra bi- Vetuſtatem docuiſſe, vel leviter in priſcorum doctrinis vero minime obſcurum eſt aut ignotum, quæ tamen ex parte clari noſtrorum temporum luci in ſcientiis adverſa hic minime bis imputari aut tribui velim: nos potius interim adductæ iſſitudinis noſtræ, cui Illuſtribus recentioribus etiam Viris cibus hunc titulum imponimus (c), rationem ita paucis derare conabimur, uti phoenomenis naturæ in morbis a fideus ſolertibusque obſervatoribus conſignatis, quantum præe licet, examuſſim conſentaneum eſſe videtur. Ergo ejusn indoles, effectis teſtantibus, ita comparata apparet, ut par terreas quidem abundantes in arctiori connubio cum oleoſis flata tenuiori mobiliorique parte ſpiſſioribus tenacioribusque gis factis, una cum ſalinis inſimul plus minusque acribus, ſiſtat, ut tenax hoc & lentum craſſamentum, tenuiori diluenue parte varias ob cauſas orbatum, aquoſas quoque repudiet, facile in mixtionem eas recipiat partes. Degenerant itahic fluida a blanda ſua ac naturali indole in ſpiſſiorem, tarrem & amurcoſis quaſi piceisque liquidis interdum compadum, *atrabilarium* dictum, humorem, qui non ſolum diluenblandi aquoſi defectum ſiſtit, verum idem etiam diluens & aquo-

An hoc, quod adumbravimus continuo, Lentoris Genus, quoad hœnomena ſua & indolem, idem eſt cum eo quod Ill. GAUBIUS deneat *l. c. n. 283.*? Ita ſane videtur. Liquet: penſitanti in primis, uibus ortum debeat & inducatur, cauſas prœgumenas & procatarccas.

Ill. LUDWIGIO *l. c.* H. BOERHAVIO ejusque Commentatore Ill. rchiatrorum comite, V. SWIETEN *Comment. in Aphoriſm. T. III.* 1091. & 1092.

aquoſum reſpuit & difficilius in mixtionem ſuam tenacius hærentibus moleculis efformatam iterum admittit. Sunt tem utique & veterum & recentiorum obſervata in morbis, diffitentem convincere queant, non eſſe ficulnea, quibus nititur theoria pathologica, argumenta. Varia enim hu præternaturalis conditionis fluidorum in variis ægritudin occurrunt ſpecimina, ex quibus unum alterumve nunc n delibaſſe ſuffecerit. Igitur, ad firmanda dicta, liceat in ſcen producere polymorphum illum & quem noſtra tempeſtate p pemodum inter mores ſeculi receptum & civitate donatum cas morbum, qui a notiſſimis ſpatiis, ὑποχόνδρια dictis, men ſortitur. Quamvis enim hic morbus tantum non ſem primordia ſua repetat ex viſceribus infimi ventris, iis præci quæ chylificationi præſunt, eorumque læſam functionem robur varias per cauſas dejectum ſupponat; tamen in contin to ejusdem progreſſu ulteriorique gradu, cauſarum & ſym tomatum ſucceſſiva ſerie & evolutione quaſi, mixtionem guinis atque lymphæ a naturali conditione degenerantem & pravatam atque in ſpiſſam, tardam, acrem, atrabilariam, ceam aut ei ſimillimam fere indolem abientem, cum ſingu præterea & vix ſatis ample enarranda nervoſi ſyſtematis im cillitate ac mobilitate conjunctam ſiſtit atque declarat. At confirmat ſententiam, quod dum per ſaponacea ſic dicta a que reſolvendi & arctius coeuntes concretasque moleculas jungendi penetrandique fine caute propinata pharmaca, ipſis ſalutaribus nonnumquam naturæ motubus cum eupho excitatis, tenax & difficulter mobilis materia, humoribus ceſſiva degeneratione pro vario morbi gradu inhærens iis labem concilians, nunc mota & inde vario itinere metaſta ad aptum aliquod & conveniens emunctorium delata ſit, idem nunc colum hic piceus, ſpiſſus, atrabilarius humor m no cum commodo atque ſalute ægri excretus atque expu interdum fuerit. Sic dejectiones depravatæ hujus certo gr materiæ aliquando cum ſucceſſu & lætis ægri rebus eveniſſ qui in his rebus verſati fuere aliorumque etiam clarorum V rum experientias debito cum judicii acumine mentisque pe

ca

icia discutere ac pervidere valent, testantur. Aliæ quoque æter eam, quam nunc diximus, excretiones & fluxus critici onnumquam in tristi hac ægrorum conditione salutares mor- que si non penitus tollendo, acerbitatem tamen ejus mi- iendo leniendoque apti, iisdem adversariis & institutionibus acticis testibus, deprehensi fuerunt (d).

§. XXV.

Alio eadem Dyscrasia confirmatur Specimine.

In censum hic porro in nostra hac contemplatione venit lirii illius sine febri seu ab atra bile dicti nomenque sortiti orbi tristis imago, & ea in primis hujus Classis, quæ *cum ma- ia* esse dicitur. Eum enim tantum non semper jure utique c referri posse, docent confinia duarum hujus morbi, ad stematis nervosi ægritudines insimul pertinentis, a thera- utis constitutarum Classium, & facilis solennisque sæpenu- ro unius in alteram transitus & commutatio. Favet etiam ntentiæ huic succincta ætiologiæ hujus morbi consideratio, æ Spissitudinis ac Cacochymiæ præsentiam pariter ostendit. er illas enim causas quæ huic producendo aptæ deprehen- ntur, si a mente ejusque operationibus corpus mutantibus esseris, eminent pariter illæ præcipue, quæ fluidissimam bilissimamque partem humorum dissipando aliave ratione ida Corporis Nostri figunt, iis immeabilem, spissam, acrem cacochymicam determinatam indolem conciliant & certe nostram aut ei simillimam atque analogam cacochymiam oducunt; quarum specialiorem catalogum nunc fusius pro- nere ornatiusque declarare haud licet. Neque etiam ex ge- i hac, quod ὡς ἐν παρόδῳ monuerim, incommode deduxe- , cur hæc atrabilaria dicta cacochymia priscis Græciæ & ca- orum regionum incolis, sub ejusmodi scilicet Climate vi- ntibus, in quo ferientis ardor solis corpora magis veluti irit, frequentior omnino & solennis magis fuerit quam no- rum regionum hominibus: declarantibus ea fidemque dictis addentibus Veterum Medicorum & in primis Coi ut & Per-

 gameni

d) Vide sis antea excitatos Viros.

gameni ſenis ſcriptis. Denique in præſentis ejusmodi fir utique tenacitatis ejusque, qualem deſcripſimus, indolis teſti nium, adferre liceat eas, quas (§. XXIV.) diximus & quæ ſ utique interdum cum eventu & hic æque evenerunt, morb lutiones. Paria etiam colligas ex iis quæ infauſtus caſus dentibus aliquando obtulit phoenomenis: quo fluxus ſym maticos aut caſu aut externis vario titulo ingeſtis excitato feras. Aſt hæc minutius alias & ab aliis determinanda, n ſilentii ſipario utique involvere liceat.

§. XXVI.

Concluſio ex antea dictis formata.

Vidimus igitur in duobus (§. XXIV. XXV.) productis emplis, non fictam eſſe, quam propoſuimus, Cacochymiæ C ſem, & quam cum priſcis & nuperis Celeberrimis Viris a bilariam diximus; ſed eam potius veris naturæ morborum phoenomenis & effectis, irrefragabilibus totidem teſtil manifeſtam reddi ac declaratam. Ita enim exiſtimamus, accommodandum eſſe, quicquid ideæ, deſcriptionis aut u rioris diviſionis morborum traditur, ut quantum fieri pot nil huic inſit ficti & precario tantum aſſumti, nec quili hic ſibi, ad luxuriantis forte ingenii modulum, ſyſtema, tamen ad veritatis lucem evaniturum, conſtruat: ex Pathologo certe parum bonæ frugis; ſed id omne unicam ctam, quam Natura ſolerti indagatori ſuppeditat, norm exprimat atque per ejus genuinos effectus declarari po Quæ vel in aliis cæterum Caſubus ſe offerant, cacochymi noſtram ſ. ſpiſſitudinem illuſtrantia, firmantia, determinan exempla, ea quidem nunc prætermittenda ornatiusque ab a exercitatis magis declaranda cenſemus atque relinquimus iisd

§. XXVII.

Spiſſitudo inflammatoria, Lentor phlogiſticus ſtrictim declaratur.

Igitur utcunque his (a §. XXII. ad XXVI.) expoſitis, tertio de Coagulo phlogiſtico ſentiendum ſit quæſtio agi

n ergo & hoc viſcidi tenacis ac denſati genus, quod αθεσιν φλογιςικην efficit, ſiſtit atque comitatur, nobis hoc co commemorandum erit? Ita quidem comparatum eſſe vi. tur omnino. Certe autem qui mali hujus a variis varie pro- ſitam geneſin & indolem cauſasque quibus maxime induca- r penſitaverit, is utique veniam dabit, quod in libello no- o, cui nunc colophonem imponere mox oportet, hæc proli- us & ample ſatis, quod rei dignitas requirit, vix diſputare nc nobis liceat. Generales interim, quas in ſuperioribus . XXII.) de Spiſſitudine ejusque viſcido poſuimus, affectio- s determinationesque ad noſtri etiam phlogiſtici lentoris ma- iem prudenter applicari poterunt; cum & hic partium craſ- rum & propius coeuntium denſiorum excedens proportio, edente ac ſeparato, difflato denique in primis per incitatum gis humorum motum, qui hic adeſt, in illa autem atrabilaria te- citate abeſt, tenuiori, diluente, magisque aquoſo latice, arctius natarum & in denſioris & coriaceæ fere tenacitatis ſpeciem agulatarum quaſi adſit: indeque varia phoenomena in acutis inflammatoriis ſe prodentia morbis intelligantur. Præterea tem in hoc viſcidi & coaguli phlogiſtici genere, ad partis tra corpus in ſanguineo latice juxta certum ignis caloris- e gradum concreſcibilis ejusque in ſero & lympha naturali- utique ſemper reperiundæ naturam, indolem, nimisque ad- ſatam & auctam portionis hujus cohæſionem reſpiciendum t; qua in re etiam chemicorum celeberrimorum cum his sque analogis liquidis inſtituta pericula ac tentamina mali jus theoriæ ampliorem lucem affundere videntur. Verum c utcunque de hoc Lentoris genere dixiſſe nunc ſufficiat.

§. XXVIII.

Acritatum morboſarum idea in univerſum.

Demum ſupereſt, ut aliud adhuc ad ideam (§. XX.) nobis tam referendum exque eadem facili utique opera derivan- n Qualitatis vitium, *Acrimoniam* nempe ſeu *Acritates* a qui- dam dictas morboſas, nonnullis tangamus; quæ ſcil. mul-

tivariæ

tivariæ admodum ac diversæ, cum propositis Spissitudinis, Le
toris, ac Tenuitatis & Dissolutionis vitiis varie sæpenum
conjunctæ solent esse ac sociatæ. *Acre* igitur in univers
spectatum sub spiculis quibusdam paulo rigidioribus, determin
variæ acutæ & ad angulos terminatæ figuræ, in motum nunc
ductis repræsentare nobis plerumque solemus: atque *acria* flu
nostra, communi vel privo cujusque respectu habito, appe
mus, si eadem non æquabili mixtione, contemperata & bla
da, qua in sanitatis statu instructa sunt, & quæ ad principes e
rum pertinet omnino dotes, indole gaudent, sed potius nu
vi magis, quam fieri assolet, irritante, pungente, stimulan
rodente, notabiliori parciorive gradu dotata deprehenduntu
easdemque suas nunc mutatas conditiones sive in Vasis c
cumeant, sive in peculiaribus cavis subsistant, convenien
bus phoenomenis demonstrant; nocivas scil. damnosasque
solida edendo potestates, cohæsionem eorum minuendo, so
vendo, ad enormes interdum contractiones & crispaturas in
tando, in nervosa fibra doloris varium sensum excitando;
fluidis demum alia consectaria efficiendo producendoque. U
que vero in turbata varie potissimum æquabili contemperat
que humorum indole & mixtione, hanc depravatam ac læsa
qualitatem fluidorum Corporis Nostri quæramus. Atque ind
illam ingredientibus partibus constitutivis, moleculisque, ac
vis valde & evolutis, irritans hæc vis qua lædit acre, variis i
terim viis & vel personatum sæpe in humores introductum
posita larva pristinam dein induens faciem humoribusque su
cessive labem inducens, vel in corpore ipso genitum, natu
evolutumque, magna utique cum probabilitate verique speci
per cognitam hactenus rerum naturam, adscribenda videtu
Speciatim & determinate magis salibus potissimum varias p
causas magis evolutis, evectis aut largiori copia auctis ac pr
sentibus, acritatum morbosarum damnosam vim tribuendam i
deque Classium demum Characteres depromendos esse, arb
trantur Summi in Arte Viri. Neque etiam hanc theoriam in
nem speculationem dicas aut eidem in universum adversari
contraria esse morborum phoenomena existimes, ut potius

no

nnullis eorum argumenta aliqua theoriam hanc confirman-
recte omnino desumere nobis videamur. Ita namque haud
ommoda exempla a scorbuticis strictiori sensu ita dictis po-
imum, a morbis putridis, a variis exanthematicis morbis
p. repetere, licitum omnino arbitramur. Et acris præterea in
versum spectati, qualiscunque ejus demum ulterior fuerit in-
es, varia atque multiplici labe nostros humores sæpenume-
inquinatos esse, quis est qui ignorat; cum plurimos etiam
os hactenus visos de Acrimonia conquerentes audias, atque
itique haud infimum inter Causas etiam proegumenas dictas
upet locum. Ejus denique acredinis generatim considera-
cum variis ex huc usque recensitis fluidorum vitiis frequen-
i combinationem, siquidem nullus fere morbus in Corpore
leclarans offerensque simplex sit, sed potius ut varie com-
itus considerari debeat, vel sola Plethoræ atque Tenacitatis
bilariæ exempla luculenter commonstrant (§. VI. coll. cum
XIV.): quæ vero, ut & alia ad hunc censum pertinentia, nunc
cendo potius subterfugiamus, quam eadem ampliori sermo-
discutienda ulterius suscipiamus.

§. XXIX.

Varium & multiplex acritatum Genus indicatur.

Reliquum foret, ut nunc etiam præmissa (§. XXVIII.)
icunque acris delineatione ac descriptione in universum,
em promoveremus ad pertractandas varias Acrimoniarum
erentias, earumque Genera aliqua, si non cuncta, con-
enda, delibanda. Verum insignis adeo, varia & multi-
acritatum morbosarum est differentia, ut si his, non pro
itate, sed quadantenus saltem discutiendis immorari velle-
, verendum esset utique, ne libelli hujus academici Specimi-
oco destinati definitos limites nimis excederemus & in insig-
i sic excresceret tractatio molem. Quodsi enim alicui
ognitione non plane hospiti & adventitio, animum adver-

tere placeat, partim notabilioribus illis atque primariis a] fologis conftitutis acritatum Differentiis, v. c. acidæ, a lefcentis, ejusque nunc iterum, volatilis, ammoniacalis, porro falfæ muriaticæ cet. partim infigni catalogo diverfa ex his aliisque abfconditis hactenus poffibilium in Corp combinationum; is utique ultro concedet, amplam fatis bere effe acris hiftoriam. Atque palmarias tantum & pri pes forte diximus aut nominavimus. Facile enim quem pervidere exiftumamus, multas easque mirifice fæpe atque e gie inter fe diverfas *compofitas* hinc exfurgere poffe acri nias. Iterum fi quis, qua fuerit perfpicacia, reputaverit, *plex* hoc vel *compofitum* acre, cum variis aliis depravatæ c litatis humorum vitiis, cum varia Spiffitudine & Tenacit cum Diffolutione ac Tenuitate, in exemplo, & multivaria morum inquilinorum labe paffim jungi atque connubium fi re poffe, eoque vinculo hanc determinari & quafi, ut ba ro fed convenienti utique vocabulo rem exprimere liceat, fentificari in fpecialem aliquam Dyfcrafiam & cacochymi non mirabitur profecto, quod ex his aliisque rationibus a varia & difcrepantia Genera depravatæ qualitatis humorum ftant, adeo ut valde differentes & vix ab exercitatiffimis eti medentibus ex mixtione, necdum fatis accurate perfpecta, d niendæ materiæ morbofæ multis in morbis occurrant & ob medentibus deprehendantur. Atque ampliffimam fane h acredinum & cum his morborum infirmitatumque familiam huc quotidie tamen augeri fere attentus videas, per perv fam hominum vivendi indolem, & rebus quas titulo non-na ralium complecti vulgo folent earumque commercio & po ftatibus utendi morem, per otiofam, defidem & molliffim illibatæque fanitati adeo neceffarium & conveniens corpo exercitium fugientem vitam, gulæ demum maxime intem rantiam & irritamenta innumeris famofa malis: quippe, in emplo, in cibis quadrata rotundis mifcent, ut etiam in uno re ferculo mille exotica atque indigena ex late patentibus turæ regnis & ditionibus conquifita combinari videas, q

eterea luxus non blanda, mitia, qualia, humoribus analoga, tura maxime destinasse videtur, sed acria, aromatica, cali- , spirituosa, aut quocunque alio speciosiori veniant titulo, culinas & cellas convexit. Quibus cunctis novæ semper npositæque magis acrimoniæ in Corpus introducuntur, nó- que exoriundis & hactenus vel plane ignotis vel ea non sub cie apparentibus ægritudinum exemplis ac speciminibus lar- subministretur necesse est occasio. Et hi scilicet ipsi infeli- utique mortales, luentes nunc sero imprudentiæ suæ poe- , tum iidem vel unico pharmaco dato, omnia quæ tot per s, quin annos collegerunt, coacervarunt, acria, impura, uinantia, in intimis corporum recessubus atque intricatis is & mæandris nonnumquam nidulantia, ex aequo corrigi, olvi, obduci, temperari & foras amandari posse existu- nt, cupiuntque, rerum physicarum minime gnari homines ue naturalium eventuum rerumque, per causarum atque ef- uum seriem connexarum, æqui judices ac censores haben- dum huic acrium promptuario quemcunque restituendi ni- em, haud difficile opus, quod brevi scilicet, ut ajunt, pera- possit manu, arbitrentur. Sed his ampliori sermone ex- endis ornandisque consectariis jam nunc supersedere lice- ne diffusiori tractatione tædium lecturi cieamus.

§. XXX.

Libelli Epilogus.

Ergo hæc paucula sufficiant de præsenti Argumento dicta ie Inauguralis Speciminis loco proposita. Haud equidem obis sumimus aut persuademus, pro dignitate sua & am- idine hoc scriptionis argumentum esse explanatum atque ussum; potius hoc, quicquid est dictum, rudiori o exaratum, & cum materiei ipsius exasciata per- tatione, tum sermonis venustate & elegantia; animo ad tamen potissimum intento, destitutum probe novimus: haud

haud interim ſpem nobis eripi patiemur, æquos rerum æ
matores ita ſenſuros, ut quæ irrepſerunt vitia invitis ſali
accidiſſe tamen, accidiſſe contranitentibus putent. Ita
hoc, quicquid eſt, exigui libelli academici, æqua judicii a
mique lance ponderaturos, & hinc inde forte hallucinanti
mites, humanos & faciles ſe præbituros, vix eſt quod
dubitare nos ſinat humana conditio &
æquitas.